

SENECA

MEDEA
(LATİNCE - TÜRKÇE)

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

LATİNCE ASLINDAN ÇEVİREN:
ÇIGDEM DÜRÜŞKEN

İDÉEFIX®E

TÜRKİYE \$ BANKASI

Kültür Yayınları

SENECA

MEDEA

(LATİNCE - TÜRKÇE)

LATİNCE ASLINDAN ÇEVİREN:

ÇİĞDEM DÜRÜŞKEN

HASAN ÂLÎ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

SENECA

MEDEA

özgün adı

MEDEA

© türkiye iş bankası kültür yayınları, 2007

görsel yönetmen

BİROL BAYRAM

grafik tasarım ve uygulama

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

meşelik sokağı 2/3 beyoğlu 34430 istanbul

Tel. (0212) 252 39 91

Fax. (0212) 252 39 95

www.iskulturyayinlari.com.tr

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüphanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüphanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamayacaktır.

23 Haziran 1941

Hasan Âli Yücel

Qui nil potest sperare, desperet nihil.

(Hiç umudu olmayan, hiçbir şeyden umudunu kesmez.)

Medea, 163

Önsöz

Bir antikçağ aşkının kara ıglığıdır Seneca'nın Medea trajedisi; aldatılan bir kadın ruhunun bütün gizlerinin açığa çıkışı, tutkunun acıyla dansıdır. Aşk-nefret, vefa-ihanet, neşe-hüzün, merhamet-zalimlik, gibi birbirine karşıt, ama hepsi insana özgü duyguların eşzamanlı çarpışmasıdır; yüzyıllardır güröl güröl akan aşk ırmağının, ihanet kayalarına çarpışıyla yatağından fırlayışının ve kıyısında yeşeren her çimene, her çiçeğe acımasız yayılışının şiiridir.

Önce Yunanlı şair Euripides'in Medeia'sı olarak çıkmıştır edebiyat sahnesine; sonra bir Romalı giysi geçirmiştir üstüne ve Seneca'nın Stoik zihninin damarlarında beslenip değişik bir dekorla yeniden kavuşmuştur aşk seyircisiyle. fiu tutkulu doğada insan varoldukça da, değişik dillere çevrilip hep yeniden can bulacaktır, çünkü içeriğindeki aşk, başka bir Romalı'nın, Vergilius'un dediğı gibi, "herkes için ortaktır." [*]

Çiğdem Dürüşken

İstanbul, Ortaköy, 2006

Sunuş

Aşk ve İhanet Üzerine Bir Baş Yapıt: Medea

1. a. Altın Post ve Gizemli Colchis

Seneca'nın Medea'sında yaşananlar, Yunan mitolojisinin en tanınmış öykülerinden Argo gemicilerinin (Argonaŋtai) altın postu arayış macerasında filizlenen büyülü Iason ve Medea aşkına ve aşkın sonunda yaşanan trajik yıkıma dayanır. Thessalia'nın Iolcus kentinin[\[a1\]](#) kralı Cretheus'un ölümünden sonra, üvey oğlunun tahtı ele geçirme ve bütün Thessalia'ya hakim olma arzusuyla başlar görkemli macera. Adı Pelias'tır bu gözü dönmüş soylunun, iktidar açlığıyla bir anda verdiği bir kararın canına mal olacağını o an için kestiremeyen iktidar tutkununun.[\[a2\]](#) Cretheus'un öz oğlu Aeson'u zindana kapatır, kendi ikiz kardeşi Neleus'u sürgüne yollar. Ama krallığının geleceğine ilişkin tanrılara danıştığında, önceleri pek dikkate almadığı bir kehanet alır Pelias: Tek sandaleti olan birinden sakınması gerekir.[\[a3\]](#) Bir gün denizler tanrısı Poseidon onuruna düzenlenen bir ayine ülkenin her yanından insanlar çağrılır. Gelenler arasında, Aeson'un oğlu Iason da vardır ve bu ayine yetişmek için koşuştururken, balçık kaplı Anaurus nehrinde bir sandaletini kaybetmiştir. Pelias onu gördüğü an, kehaneti anlar. Yaklaşır Iason'un yanına ve kendisine bir yurttaşı tarafından öldürüleceği söylense ve elinde yetki olsa nasıl davranacağını sorar. Iason birden, "Altın postu getirmesini buyururdum," deyiverir.[\[a4\]](#) Bu sözleri ona apansız söyleten, tanrıça Hera'dan başkası değildir. Kendi onuruna düzenlemesi gerekli ayinleri göz ardı ettiği için, Pelias'a çok kızgındır tanrıça.[\[a5\]](#) Amacı, Iason'un tarafını tutarak Pelias'ı cezalandırmaktır.[\[a6\]](#) Pelias'ın başına kötülük Medea kılığında gelecektir.

Pelias hiç zaman yitirmeden Iason'a altın postu getirmesini emreder. Bu tanrısal post, Poseidon'un soyundan gelen altın renkli kanatlı bir koçun, Chrysomallus'un (Ãr~ÛŞİ~İİÔ~) büyülü postudur (Ãr~ÛŞİ~İİÔÓ çğr~) ve Colchis'te, Ares[\[a7\]](#) koruluğunda bulunmaktadır. Bir meşe ağacına asılmış, gece gündüz hiç gözünü yummayan bir yılan tarafından gözetim altındadır.[\[a8\]](#) Iason tersane ustası Argus'u çağırır yanına, ona elli kürekli bir gemi inşa etmesini buyurur ve Athena'nın desteğiyle Yunan-Roma mitolojisinin ünlü gemisi çıkar ortaya: Argo. Athena'nın öğüdüne uyularak, kutsal Dodona meşesinden yontulur provası ve geleceği konuşur.[\[a9\]](#) Geminin yapımı bittiğinde, Iason, yine kehanete uyararak, ülkenin dört yanından yiğit Yunan gençlerini çağırır ve geminin tayfasını onlardan oluşturur.

Euxeinos Pontos'un (ð~ÍÃÈÓÔ~ ¶ŞÓÛÔ~) ya da günümüzdeki Karadeniz'in doğu sahilinde, Caucasus (Kafkas) Dağları'nın güneyinde yerleşik Colchis kentindeki[\[a10\]](#) altın postu alıp getirmek, yelken açılmamış denizler, sırlı geçitler, fırtınalı denizler, çarpışan kayalar, vahşi hayvanlar, büyülü otlar, tılsımlı sözler ve tutku yüklü bir aşk demektir aslında; kısaca, olacak iş değildir. Ama Iason mitolojik kahramandır, başka deyişle, sıradan insanın başaramayacaklarını başarmanın, gerçekleşmeyecek olanı gerçekleştirmenin, gözü pekliğin, dayanıklılığın, yiğitliğin bedenlenmiş halidir.

Thessalia'nın doğu sahillerinden, Colchis'in gizemli sahillerine yelken açılır. Kimler yoktur ki bu gemide, Yunan edebiyatının değişik karelerinde yüzlerce kez karşımıza çıkan en ünlüleri: Herakles ve yoldaşı Hylas, Polydeukes ve Kastor (Diaskouroi), Orpheus, Meleager, Zetes ve Kalais

(Boreas'ın oğulları), Peleus (Achilles'in babası), Laertes, Telamon (Ajax'ın babası), geminin inşaatını üstlenen Argus, ve onlar gibi pek çok yiğit.[\[a11\]](#) 3. yüzyılda, Apollonius Rhodius'un kaleme aldığı ünlü Argonautica'sına konu olan bu öykü, Troia Savaşı öncesinde, Yunanlıların (ΕἰῆÖÔ – Hellenler) siyasal ve sosyo-kültürel yaşayışları, düşünüş tarzları ve alışkanlıkları hakkında bilgiler sunması açısından da önemlidir.

Hellen öncesinde, ana karada ya da Creta'da, Ege Bölgesi'nin değişik yörelerinde ve Anatolia'da (Anadolu) yaşayan ve Yunanlıların Pelasgoi (Pelasgos) adını verdikleri halk topluluklarıyla yüz yüze getirir dizelerde. Iason ya da diğer kahramanlarla ilgili (Perseus, Theseus ve Hercules gibi) pek çok öyküde, Yunan'ın arkaik dönem yaşayış özelliklerini, şamancı motifler taşıyan inanç dünyalarını, yeraltı tanrılarıyla (theoi khthonioi) ve ruhlarla kurulan ilişkileri, büyü'nün ve büyücülerin güçlü doğasını katıksız canlılığıyla seyretmek mümkündür.

Hera'nın koruyucu gücü altında, Argo gemisinin yelkenlerini şişirip yabancı doğayı karşısına alarak çıktığı bu zorlu yolculuk, Yunan yiğitlerinin engin denizleri keşfetmesinden, bilinmedik adalarla, hiç tanınmadık halklarla tanışmasından ve belki de en önemlisi Batı ile Doğu arasındaki engeli aşmasından sonra[\[a12\]](#) Colchis'teki Phasis ırmağına ulaşmasıyla soluk alır.[\[a13\]](#) Karaya çıktıktan sonra Iason, Colchis kralı Aeetes'in yanına varır ve kendisine Pelias'ın buyruğunu ileterek altın postu alıp götürmek için geldiklerini belirtir. Aeetes bu isteğe karşı çıkmaz, ama Iason'un gücünü ve cesaretini deneyimleyeceği birtakım sınavlardan geçmesi gerektiğini söyler ve onu birbirinden zor görevlerle baş başa bırakır: Hephaestus'un armağanı, ağızdan ateşler soluyan, tunç ayaklı iki boğayı boyunduruğa vurmak ve altın postun bekçisi yılanın dişlerini toprağa ekmek. Iason bunları nasıl yapacağını düşünüp taşınırken, birden Aeetes'in kızı Medea çıkar karşısına. Kendisine apansız aşık olan ve aşkının bedelini bütün ailesine teker teker ödetecek olan heybetli kadınla.[\[a14\]](#) Yunanca "ἥρως" sözcüğünün anlamı yiğitlik, mertlik, erkeklik anlamını taşır. Medea'nın metne sinen heybetli görünümü, onun ruhunun ve bedeninin bu sözcüğün somutlaşmış hali olduğunu kanıtlar. Hecate'nin rahibesi, büyücü Circe'nin yeğeni olarak tanımlanır ve bütün benliğinin sıra dışı bir büyüleyiciliğe sahip olduğu, doğaya ve diğer insanlara sonsuz hakimiyeti vurgulanır. Böylece Medea karakterinin, insani tutkuların hepsini ve aynı anda yaşaması anlam kazanır. Babası Aeetes'in, bütün göğü atlarıyla doğudan batıya dolaşan ve günü getiren Helios'un (Güneş) ve su perisi Perse'nin oğlu olmasıyla, daha sonra Helios'un Phoebus (Apollo=Güneş tanrısı) ile özdeşleştirilmesiyle ve annesinin Oceanus'un kızı

Idyia olduğunun vurgulanmasıyla birlikte bu gücü aynı zamanda soylu bir bedende taşıdığı da anlam kazanır.

Aşk Medea'nın gücüne güç katar ve Iason'un omuzlarına yüklenen bu ağırlıktan onu kurtaracağına söz vermesine neden olur: Babasının haberi olmadan, söz konusu boğaları boyunduruğa vuracak ve altın postu alıp sevdiğine verecektir. Tek şartı vardır: Iason'un kendisiyle evleneceğine dair yemin etmesi ve kendisini de yanına alarak ülkesine, Iolcus'a götürmesi. Iason Medea'nın şartını hiç düşünmeden yeminler ederek kabul eder.[\[a15\]](#) Bunun üzerine, büyülü bir merhem verir Medea Iason'una ve bu merhemi bütün bedenine, kalkanına ve mızraklarına sürmesini ister. Bu merhem onu boğanın ateşli soluğundan ve tunçtan ayaklarının vereceği zararlardan koruyacaktır. Bundan başka, yılanın dişlerini ektiğinde, topraktan silahlı adamlar biteceğini ve kendisine saldıracağını da önceden bildirir. Bu durumla karşılaştığında Iason kendisini göstermeden belli bir mesafeden bu adamların ortasına bir taş atmalı ve adamların birbiriyle çarpışmasını sağlamalıdır. Adamlar taşın nereden geldiğini anlamadıkları için birbirlerinden kuşkulanacak ve karşılıklı saldırıya geçecektir. Medea'nın verdiği öğütleri harfiyen yerine getiren Iason büyük başarı elde eder ve Aeetes'i şaşkına çevirir, ama kral sözünde durmaz ve bu kez de Iason'un Argo gemisini ve gemicileri yakmasını ister. Medea yine işe karışır ve o gece gidip postun bekçisi yılanı büyülü ilaçlarıyla uyuşturur, Iason'un altın postu kolayca ele geçirmesini sağlar. Bütün Colchis'in uyuduğu sırada, altın post Argo'ya yüklenir, tabii ardından Medea ve yanında götürdüğü kardeşi Apsyrtus da.[\[a16\]](#)

b. Kanlı Dönüş Yolculuğu

Argo'nun pruvası gecenin kör karanlığında Yunan sahillerine doğru çevrildiğinde, Colchis'in büyülü topraklarını yelkenlerinin ardına aldığı anda, Aeetes kızının kendisine oynadığı oyunun farkına varır. Hemen bir gemi hazırlatır ve Yunan denizcilerinin peşine düşer. Medea arkalarından babasının geldiğini görünce, bir anda gözü döner, parça parça doğrar kardeşini, tek tek atar her bir parçayı azgın denize. Yıkılır Aeetes, oğlunun parçalarını toplamak için arkada kalır. Sonra döner ve adetlerine göre gömer oğlunu. Colchisli yiğit gençlerden oluşan bir gemiyi yollar arkalarından ve Medea'yı alıp getirmezlerse hepsini cezalandıracağını söyleyerek tehditler yağdırır.

Argo çoktan Eridanus nehrini geçmiştir artık.[\[a17\]](#) Kapıp kaçırdığı altın post ve Medea'nın vahşete dönüşen tutkulu aşkının yüküyle, hızla yol almaktadır. Ama tanrılar tanrısı Iuppiter (Zeus) Medea'nın kardeşini katletmesini affetmemiş, öfkeden kudurmuştur. Öyle bir fırtına çıkarır ki karşısına Argo'nun, bütün rotasını şaşırtmasına, koskoca denizde ne tarafa döneceğini bilememesine yol açar. Geminin kutsal pruvası dile gelir ve bu kan lekesinden Circe tarafından arındırılmadıkça Zeus'un gazabının sönmeyeceğini belirtir. Argo'nun dümeni hemen Circe'nin Aeaea adasına çevrilir. Bu adada hem Argo hem de gemiciler Circe tarafından arınırlar. Zeus'un lanetinden kurtulan gemi, Sirenlerin (Seirenes) yaşadığı vahşi kayalardan geçerken, Orpheus'un büyülü şarkıları yardımına koşar gemicilerin ve Venus'un (Aphrodite) lütfunu da alarak bu büyük beladan kurtulurlar. Ama engin denizlerin Argo kürekçilerinin önüne çıkardığı engeller bununla da kalmaz, Charybdis - Scylla ile ateş soluyan Çarpışan Kayalar (Symphlegades) başlı başına bir afettir. Hera'nın ve Thetis'in ve deniz kızlarının (Nereides) yardımıyla gemi güvenle geçer aralarından ve Güneş'in sürüsünün yaşadığı Thrinacia adasını da atlatıp aynı beceriyle Phaeacia adasına varır.[\[a18\]](#)

Denizin bütün sırlı geçitlerinde, yabancı adalarında Argo'yu arayan Colchisli gemicilerin çoğu hayal kırıklığı için de gerisingeri Colchis'in yolunu tutmuşken, bazılarının onları Phaeacia adasında bulması şaşkınlıkla karşılanır. Adanın kralı Alcinous'tan Medea'yı isterler. Buna karşılık kral, Medea'nın artık bir bakire olmadığını ve babasına geri verilemeyeceğini belirtir. Medea ile Iason bu adada evlenirler.[\[a19\]](#)

Argo gemicileri gece yarısı demir alır Phaeacia adasından, geminin gövdesini vargücüyü döven büyük bir fırtına eşliğinde. Birden Apollo bitiverir dağlarının yamaçlarında, denize attığı okla ani bir ışın yarar apansız. Gemiciler kendilerinin Anaphe adasının[\[a20\]](#) açıklarında olduklarını anlarlar, Işık Saçan Apollo (Apollo Anaphe) adına hemen bir sunak dikerler adada, kurbanlar keserler, şöenler düzenlerler. Arete'nin Medea'ya verdiği on iki hizmetçi kız, gemicilerle şakalaşır, yer içerler güle oynaya.[\[a21\]](#) Kadınların, şöenlerde erkeklerle şakalaşması, oynaşmasının bir adet haline gelmesinin başlangıcıdır bu hoş şöen.[\[a22\]](#)

Yeniden yollara koyulan Argo, Creta'ya varacağı sırada tunçtan bir adam olan Talus tarafından engellenir. Talus'un tunç soyundan geldiğini söyler bazıları, bazıları Creta'ya kralı Minos'a, Hephaestus'un bir armağanı olarak görür onu.[\[a23\]](#) Talus günde üç kez adayı boydan boya dolaşarak gözetler. Argo gemisinin topraklarına yaklaştığını görünce, taşlar yağdırmaya başlar. Ama Medea'dan habersizdir, onun oyunlarından ve hilekarlığına aldanıp can vereceğinden.[\[a24\]](#)

Argo gemisi Creta'ya çıkıp bir gece konakladıktan sonra, Aegina'ya[\[a25\]](#) yönelir, ardından Euboea ve Locris arasından geçerek Iolcus'a varır, tam dört ayda tamamladığı keşif yolculuğundan sonra.[\[a26\]](#)

c. Yunan Topraklarında Bir Colchis Kızı

Pelias Argo gemicilerinden ümidini kestiği için, Iason'un babasını öldürmenin yollarını aramaktadır. Ama Aeson kendi kendine ölmek istediğini söyler; bir ayın sırasında kusana kadar boğa kanı içer ve canını teslim eder. Aeson'un karısı, Pelias'a lanetler yağdırır ve kendini asar. Ardında bıraktığı Promachus adındaki oğlunu da Pelias öldürür.[\[a27\]](#)

Iason intikam hırsıyla yanıp tutuşur ve Pelias'a işlediği cinayetlerin bedelini ödeteceğine ant içer, yine de soğukkanlılığını korur, hemen harekete geçmeyip fırsat kollar. Colchis'ten getirdiği altın postu ona teslim eder ve hemen ardından diğer gemicilerle birlikte Isthmus'a yelken açar. Orada Argo'yu denizlerin tanrısına kurban olarak sunar. Sonra Medea'dan, Pelias'ı öldürmek için bir plan yapmasını ister. Medea saraya gider ve Pelias'ın kızlarına ölümsüz bir gençlik iksiri hazırlayacağını söyleyerek kandırır. Kızların ikna olduğunu görünce, bir koç keser ve kaynar bir kazana atarak bir kuzuya dönüştürür. Pelias kızları bunu görünce hemen yaşlı babalarını keser ve kaynar kazana atarlar, yazık ki, koçun kuzuya dönüşmesi gibi, babaları genç bir delikanlıya dönüşmez. Pelias'ın oğlu Acastus babasını Iolcus halkıyla birlikte yurt topraklarına gömer, ardından Iason ve Medea'yı ülkeden sürgün eder.[\[a28\]](#)

Medea, büyük aşkı Iason ile birlikte bu sürgünü bir şenlik kabul eder ve birlikte Corinthus'a giderler. İki oğulları olur ve tam on yıl mutlu bir yaşam sürerler, ta ki Corinthus kralı Creo, kızı Creusa'yı tahtına varis olarak seçtiği Iason'a verene ve Iason da Medea'yı terk edene kadar...

2. a. SENECA ve Trajedi

Hispania'nın kültür merkezi Corduba'da[\[a29\]](#) doğan Lucius Annaeus Seneca (İ.Ö 4 - İ.S 65), Latin edebiyatında daha çok Stoa felsefesi ağırlıklı eserleriyle tanınan güçlü bir edebiyatçı ve düşündürdür. Yaşadığı dönemin ünlü söylev ustalarından (rhetor) aldığı eğitim, Stoa felsefesinin ahlâk ilkelerini, kader, şans, yaşam ve ölüm gibi antikçağ felsefesinin önemli sorunlarını anlaşılır, düzgün bir üslupla bezemesinde ve tutarlı mantık çıkarımlarıyla ifade etmesinde büyük rol oynamıştır.

İmparator Caligula'nın deyimiyle, 'harena sine calce: kireçsiz kum taneleri,'[\[a30\]](#) gibi akıp giden üslubu, yazık ki, özel yaşamının da aynı şekilde kolayca akarak gitmesine olanak tanımamıştır. Edebiyat ve felsefe açısından kültür çevrelerinde kazandığı başarı, söylev yeteneği açısından hukuk alanında kazandığı başarı çok geçmeden adının saray yaşamının gizli dehlizlerinde yankılanmasına neden olmuş ve yasak bir aşk ilişkisine kurban giderek İ.S. 41-49 yıllarını Corsica'da sürgünde, arkadaşlarına ve annesine consolatio (teselli) türünde eserler yazarak, zarif ve derin sözcüklerle süslediği etik ilkeler üzerine yoğunlaşarak geçirmek zorunda kalmıştır. Sürgün sonrasında İmparator adayı Nero'nun bütün eğitimini üstlenmesiyle birlikte, başına sürgün belasını getiren saray kargaşasına bu kez daha derinden dalan Seneca bir yanda karmaşık sosyal ilişkiler, iktidar kavgaları, kıskançlıklar ağı, bir yanda Stoik terbiye arasında savrulup durmuş, bu dönemde kazandığı büyük servetini bile ruhuna nüfuz eden Stoa felsefesinin sade yaşam ilkelerine feda etmek zorunluluğunu hissetmiştir; ya da düşünce tarzı-yaşayış tarzı arasındaki çelişkinin apaçık biçimde görünmesi yüzünden hakkında çıkan dedikodulara fazla dayanamamış, edindiği servetin büyük bölümünü İmparator'a geri vererek saraydan ayrılmıştır. Genç yaşta İmparator olan Nero'nun ilginç yaşamı ve düşünceleri siyasi çevrelerde rahatsızlıklar yaratınca ve bu rahatsızlıklar da git gide büyüyünce, Roma'nın siyasi arenasında suikast fırtınaları esmeye başlamıştır. Başını Piso'nun çektiği bir suikast planı önceden haber alınmış ve suikasta karışanların listesinde Seneca'nın adının da çıkması,[\[a31\]](#) ünlü düşünürün ölüm fermanını kendi eliyle imzalanmasına neden olmuştur. Bu olay sonun başlangıcıdır. Seneca, yaşarken tutkunu olduğu Stoik ilkelere, ölüm kapısını çaldığında da saygı göstermiş ve bileklerini keserek intihar etmiştir.

Düzyazı[\[a32\]](#) ve şiir türünde eser veren Seneca'nın yazdığı trajediler (tragoediae) şiir türünde verdiği eserler arasındadır ve yazıldığı tarih çok kesin olarak bilinmese de sürgünde olduğu İ.S 41-49 yılları arasında kaleme alındığı düşünülmektedir. Rönesans döneminde, özellikle İtalya, Fransa ve İngiltere'de trajedilerin yeniden doğuşunda etkin rol oynayan Seneca'nın trajedilerine ilişkin en eski göndermelere, Vesuvius yanardağının patladığı yıla rastlayan dönemde (İ.S 79) Pompeii'de bulunan bir duvar yazısında ve Quintilianus'un Institutio Oratoria (9.2.8)'sındaki ifadelerde rastlanır. Trajedilerin adları şöyledir: Hercules Furens, Troades, Medea, Phaedra, Oedipus, Agamemnon, Thyestes, Phoenissae. Bunların dışında, Seneca'nın trajedileri arasında sayılan dokuzuncu bir eser Hercules Oetaeus'un yazarının Seneca olmadığı üzerine görüşler vardır. Onuncu bir başka trajedi olan Octavia, bir fabula praetexta ya da tarihsel bir dramadır ve bu oyunun karakterleri arasında Seneca'nın da adı vardır. Octavia, Senecanın ölümünden sonra yaşanan olayları konu almaktadır. Söz konusu oyunun, Seneca trajedilerini içeren elyazmalarının yeniden gözden geçirilen A kolunda olmaması,[\[a33\]](#) onun Seneca'nın eseri olmadığını düşündürür.[\[a34\]](#) Söz konusu tüm eserler incelendiğinde, ilk sekizinin Yunan trajedileri üzerine temellendiği açıktır.

Seneca'nın trajedilerinin yazılış tarihlerinde ve sayılarının belirlenmesinde belirsizlik yaşanmasına

rağmen, kesin olan şey eldeki metinlerin üsluplarındaki retorik zenginliktir. [a35] Dipdiri sözcüklerle örülü dizeler, bir anda metni tiyatro sahnesine çevirmekte, ifadelerin özüne sinen mecazlar her bir karakterin ruhsal gizinin ayrıntılarıyla keşfedilmesine olanak tanımaktadır. Oyun olarak sahnelendiği konusunda da kesin bir bilğimiz olmadığı halde, her bir metnin ilk cümlesinden itibaren okuyucuyu saran güçlü tonlama, cümlelerdeki ürpertici sessiz çığlıklar, gerek kişisel gerekse karşılıklı konuşmalardaki yoğun akış okuyucunun kendisini bir temsilin içinde bulmasına olanak tanımaktadır.

b. SENECA’da Trajedi’nin Anlamı: MEDEA

Seneca’nın trajedilerindeki karakterlerin sözleriyle dizeleri zorlayıp dışarı çıkacakmış ve konuşmalarını sahneleyecekmiş gibi bir izlenim yaratan kurgulamaya en güzel kanıt, çevirisini sunduğumuz 1027 dizelik Medea trajedisidir. Euripides’in İ.Ö 431 yılında kaleme aldığı Medeia trajedisinin [a36] yeniden biçimlenmesi olan Seneca’nın Medea trajedisi, aşk ve tutku soluyan sözcüklerin, hüznün ve vahşet içeren sözcüklerle görkemli dansını yansıtır adeta. Medea karakterinin metne hakim olan heybeti, kendi kendine yaptığı içsel konuşmalarında ya da diğer karakterle karşılıklı konuşmalarında seçilen sözcüklerin titizliğiyle bütünleşmekte, kullandığı ifadelerdeki masumiyet, merhamet ve canavarlık yaşadığı acının yol açtığı kişilik bölünmelerinin kavranmasında büyük bir rol oynamaktadır. fiirin akıcılığı içinde her bir karakter adeta ete kemiğe bürünerek metnin önüne çıkmakta, sözlerin ardına sinen Yunan-Roma mitolojisi, tarihsel olaylar, dinsel inançlar, sosyal yaptırımlar yapıtı salt bir trajedi yapıtından öteye taşımaktadır. Metin boyunca gözlemlenen trajik insanın akıl-duygu karşıtlıkları, tanrılara isyanı, özgürlük anlayışı, yaşam-ölüm ikilemi, hak ve haksızlık ve ahlâk-ahlâksızlık arasındaki trajediye özgü ince ayrımlar, doğa-hayvan-insan-tanrı arasındaki sınırların yok oluşu, acının belirginliği, sevinç ve hüznün birdenbire yer değiştirmesi, edebiyatın yaşama dille hakimiyetinin en iyi gösterisini sunmaktadır.

Latin edebiyatında, ancak birkaç parça halinde elimize geçmiş Medea’lar söz konusudur: Euripides’in Medeia’sına dayanan Ennius’un Medea Exul (Sürgün Medea) ve Apollonius’un Argonautica’sındaki Absyrtus’un öldürülme sahnesi (4. 303 vd.) üzerinde yoğunlaşan Accius’un Medea’sı ya da Argonautae’sı; ayrıca, Ovidius’un kaleme aldığı Medea’sından kalan ancak iki dize. [a37] Ovidius’un Metamorphoses’indeki (7.1-403) Iason ve Medea, ya da Heroides’teki (12) Medea’nın Iason’a mektubu ve bu iki metnin Roma dünyasına Medea kişiliğini tanıtmada ya da Seneca’yı etkilemede büyük rol oynadığı düşünülecek olursa, elimize geçmemiş olan Medea üzerine böyle bir yapıtın, Klasik Filoloji dünyası için bir kayıp olduğu açığa çıkar.

Seneca’nın Medea’sı yukarıda söz edilen metinler dışında, hiç şüphesiz, Apollonius’un baş yapıtı Argonautica’dan da, özellikle Argo gemicilerinin seyahatiyle ilgili efsanevi kurgulamalar açısından büyük etkiler almıştır. Bunun yanında, Vergilius’un Aeneis’indeki (4) Dido’nun Aeneas’a olan tutkulu aşkı, Seneca’nın Medea’sının Iason’a duyduğu yoğun aşkın dile getirilmesinde gizliden, ama yoğun bir duygu yükü sağlar. [a38]

c. MEDEA’nın Kurgusu

1. SAHNE (1-55)

Seneca’nın Medea’sı, Medea’nın tanrılara yakarısıyla başlar, Iason’un tanrılara yakarısıyla son

bulur. Her ikisinin yakarısındaki ortak nokta birbirlerinden intikam almaktır. Açılış sahnesinde, Medea Corinthus'da tek başınadır, sürgün hükmü giymiş, kocası Iason ve toplum tarafından terk edilmiş, intikamını almak için hem evliliğin koruyucu tanrılarına (Di coniugales) hem de yeraltı tanrılarına yakarmaktadır. Hedefi, Corinthus kralı Creo, kızı Creusa ve kendisine ihanet eden kocası Iason'dur.

1. KORO (56-115)

Corinthuslulardan oluşan ve ellerinde düğün çırağları taşıyan koro (Chorus) yeni evlenen çifte düğün şarkıları söyleyerek, neşe içinde girer sahneye. Hep birlikte Medea'ya düşmanca tavır sergileyerek yeni gelin Creusa'yı kocasının evine uğurlar (deductio). Bu durum, bütün Corinthus halkının Medea'yı onu bir yabancı olarak görüp dışladığını, [\[a39\]](#) kralları Creo'nun kızı ile Iason'un evliliğini yürekten onayladığını ve onların mutluluğunu istediğini gösterir. Koro'nun Medea'nın yakardığı yeraltının karanlık tanrıları yerine evlilik, zenginlik, cömertlik ve barış getiren tanrılara yakarmasıyla dizeler üzerlerindeki kasveti atar ve bir anda metin ıslıl ıslıl parlamaya başlar.

2. SAHNE (116-300)

Corinthus'un sosyal düzeninin Creusa ile Iason'un evliliğine bağlı olduğunun vurgulandığı bu bölüm, Medea'nın kendisinin ve Iason ile yaptığı evliliğin tamamen dışlanması üzerine kurgulanır. Colchis kralı Aeetes'in kızının, Corinthus kralı Creo'ya yakarısını, ardından krala karşı isyanını ifade eden dizelerde, Medea'nın sürgününü erteleyip intikamını almak için zaman kazandığı gözlemlenir. Creo'nun sarayı ve Medea'nın evi arasında gidip gelen sahnelere, Creo'nun tahtının varisi olarak Iason'u seçmesinden ve Corinthus halkının bu kararı onaylamasından duyduğu huzur, Medea ile Iason'un evliliğini ve kadının yakarılarını hiçe sayışı damgasını vurur. Medea, Creo'nun kararında ısrarlı oluşunu sezdiği andan itibaren, zihninde büyülü yılanlarını dolaştırmaya başlar ve kralın sürgün hükmünü benimser görünür. Artık tek amacı, Corinthus'un sınırlarını terk etmeden önce zaman kazanıp intikam planları yapmaktır. Çocuklarını son bir kez kucaklayıp onlara veda etmek ve sürgün için gerekli hazırlıkları yapabilmek için kraldan izin ister. Creo başlangıçta bu isteğe karşı çıkar, ama sonradan yakarılara yenik düşer ve ona bir günlük izin verir.

2. KORO (301-379)

3. SAHNE (380-578)

Trajedinin bu sahnesi Medea'nın sütannesinin sözleriyle açılır. Daha sonra Medea ve Iason arasındaki konuşmalara, bir anlamda hesaplaşmalara sahne olan dizelerde, Medea eski kocasının yüreğini yeniden kazanmak için diller döker. Büyülü bir ruha sahip olmakla birlikte Medea'nın bütün efsanevi karakterinden soyunup insani bir zayıflık içine girdiğine tanık olduğumuz sözleri, Iason'un aşkı için yaptığı fedakarlıkları yineler. Iason ise, Creusa ile yaptığı evliliğin Acastus'a karşı çocuklarının güvenliğini sağlayacağına inandığını belirtir. Medea'nın ruhuna ve bütün bedenine artık intikam yılanları hakim olmuştur. Creusa için cinayet hazırlıklarına girişmenin vaktidir artık.

3. KORO (579-669)

Corinthus halkının, doğanın öfke ve şiddet kustuğu anları, aldatılan ve terk edilen bir kadının

öfkelerini bire bir karşılaştırdığı dizelerle, trajedideki duygularda fırtınalar yükseldiği gözlemlenir. Koro'nun Iason'un güvenliği için yazarısı, çaresizlik ve umudun harmanlandığı hüznü bir şarkıdır adeta.

4. SAHNE (670-848)

Medea'nın ilkin aldatılan kadın, sonra da anne kimliğinden tamamen soyunup eski büyücü kimliğine geri döndüğü bu dizeler, Creusa ve babasını öldürecek olan büyüün eksiksiz hazırlanışına sahne olur. Doğanın gizemli ve korkunç yanı, Medea'nın ruhunun yılanlarıyla birbirine dolandır. Büyücülerin koruyucu tanrısı Hecate'ye yazarıların yükseldiği bu karanlık arenaya bir anda Medea'nın zincirlerinden boşalan öfkesi hakim olur. Ateş tohumları aşılana giysiler Creusa'ya düğün armağanı olarak yollanır, ardından sahneyi ölümün soğuk kolları sarar.

4. KORO (849-878)

Medea'nın yıkıcı öfkesiyle kaskatı kesilen dizeler, Corinthus halkının Colchisli kadına okuduğu lanetlere dönüşmüştür.

5. SAHNE (879-1027)

Birden bir haberci girer sahneye, heyecan ve korku içinde Creusa ile Creo'nun öldüğünü bildirir. Medea'nın düğün armağanı olarak yolladığı giysiler birer alev topu olmuş bütün krallığı sarmıştır. Medea kendinde değildir artık, kendi kendine konuşmaktadır. Bu yangın ve Corinthus'un krallarıyla birlikte yok oluşu bile onun çılgın öfkelerini ve Iason'un kendisini aldatmış olmasından duyduğu derin acısını dindirmeye yetmemiştir. İntikamı sınır tanımaz ve bir oğlunu öldürür. Diğerini yanına alır, evinin damına çıkar. O anda birden bire içeriye Iason ve silahlı askerler dalar. Medea bu kez Iason'un gözlerinin önünde alır son intikamını ve ikinci oğlunu da öldürür. Yüreği acıdan kavrulan Iason'un ölüm soluyan bedduaları arasından, yılanların çektiği arabasına biner ve göğe yükselir.

Çeviride İzlenen Yöntem

Seneca'nın Medea adlı trajedisinin çevirisinde, Latince metin olarak, Seneca, Hercules, Trojan Women, Phoenician Women, Medea, Phaedra, (tr. John G. Fitch), Harvard University Press, Cambridge, 2002 Loeb baskısı temel alınmış, Oyundaki Karakterler kısmında ve metnin sahneler ayrılışında, Otto Zwierlein, Senecae tragoediae, Oxford, 1986 künyeli baskının kurgusuna başvurulmuştur. Çevirinin Sunuş ve Açıklamalar bölümlerinin dipnotlarındaki antikçağ yazarlarının metinleri için, Kaynakça'da başka türlü belirtilmedikçe, Loeb baskılarına başvurulmuş, yine aynı bölümlerde ve metnin genelinde geçen kişi ve yer adlarının (Türkçe'ye yerleşmiş özellikle bazı kent vs. gibi adlar dışında) Latince yazılımı benimsenmiştir.

Dramatis Personae: / Oyundaki Karakterler:

Dramatis Personae:

Medea

nutrix

Creo

Iason

nuntius

chorus Corinthiorum

personae mutae:

Medeae et Iasonis filii

Creontis comites

Furiae

umbra Absyrti Medeae fratris armiferi

scaena Corinthi

Oyundaki Karakterler:

Medea

Sütanne

Creo

Iason

Haberci

Corinthuslular Korosu

Sessiz Karakterler :

Medea ve Iason'un Oğulları

Creo'nun Maiyeti

Öç Tanrıçaları

Medea'nın Kardeşi Absyrtus'un Hayaleti

Silahlı Erler

Medea / Medea

Actus Primus / 1. SAHNE

Actus Primus

MEDEA

Di conjugales tuque genialis tori,
Lucina, custos, quaeque domituram freta
Tiphyn novam frenare docuisti ratem,
et tu, profundi saeve dominator maris,
clarumque Titan dividens orbi diem,
tacitisque praebens conscium sacris iubar
Hecate triformis - quosque iuravit mihi
deos Iason, quosque Medae magis
fas est precari: noctis aeternae chaos,
aversa superis regna manesque impios
dominumque regni tristis et dominam fide
meliore raptam, voce non fausta precor.
nunc, nunc adeste sceleris ultrices deae,
crinem solutis squalidae serpentibus,
atram cruentis manibus amplexae facem ;
adeste, thalamis horridae quondam meis
quales stetistis: coniugi letum novae
letumque socero et regiae stirpi date.
Mihi peius aliquid, quod precer sponso manet:
vivat. per urbes erret ignotas egens
exul pavens invisus incerti laris,
iam notus hospes limen alienum expetat,

me coniugem optet quoque non aliud queam
peius precari, liberos similes patri
similesque matri - parta iam, parta ultio est:
peperi.

Querelas verbaque in cassum sero?
non ibo in hostes? manibus excutiam faces
caeloque lucem - spectat hoc nostri sator
Sol generis, et spectatur, et curru insidens
per solita puri spatia decurrit poli?
non redit in ortus et remetitur diem?
da, da per auras curribus patriis vehi,
committe habenas, genitor, et flagrantibus
ignifera loris tribue moderari iuga:
gemino Corinthos litori opponens moras
cremata flammis maria committat duo.

Hoc restat unum, pronubam thalamo feram
ut ipsa pinum postque sacrificas preces
caedam dicatis victimas altaribus.
per viscera ipsa quaere supplicio viam,
si vivis, anime, si quid antiqui tibi
remanet vigoris; pelle femineos metus
et inhospitalem Caucasum mente indue.
quodcumque vidit Pontus aut Phasis nefas,
videbit Isthmos. effera ignota horrida,

tremenda caelo pariter ac terris mala
mens intus agitat: vulnera et caedem et vagum
funus per artus. levia memoravi nimis:
haec virgo feci; gravior exurgat dolor:
maiora iam me scelera post partus decent.
accingere ira teque in exitium para
furore toto. paria narrentur tua
repudia thalamis: quo virum linques modo?
hoc quo secuta es. rumpe iam segnes moras:
quae scelere parta est, scelere linquenda est domus.

Chorus Primus

Chorus

ad regum thalamos numine prospero
qui caelum superi quique regunt fretum
adsint cum populis rite faventibus.
primum sceptriferis colla Tonantibus
taurus celsa ferat tergo candido;
Lucinam nivei femina corporis
intemptata iugo placet, et asperi
Martis sanguineas quae cohibet manus,
quae dat belligeris foedera gentibus
et cornu retinet divite copiam,
donetur tenera mitior hostia.
et tu, qui facibus legitimis ades,

noctem discutiens auspice dextera
huc incede gradu marcidus ebrio,
praecingens roseo tempora vinculo.
et tu quae, gemini praevia temporis,
tarde, stella, redis semper amantibus:
te matres, avide te cupiunt nurus
quamprimum radios spargere lucidos.

Vincit virgineus decor
longe Cecropias nurus,
et quas Taygeti iugis
exercet iuvenum modo
muris quod caret oppidum,
et quas Aonius latex
Alpheosque sacer lavat.
si forma velit aspici,
cedent Aesonio duci
proles fulminis improbi
aptat qui iuga tigribus,
nec non, qui tripodas movet,
frater virginis asperae,
cedet Castore cum suo
Pollux caestibus aptior.
sic, sic, caelicolae, precor,
vincat femina coniuges,

vir longe superet viros.

Haec cum femineo constitit in choro,

unius facies praenitet omnibus.

sic cum sole perit sidereus decor,

et densi latitant Pleiadum greges,

cum Phoebe solidum lumine non suo

orbem circuitis cornibus alligat.

sponso si cupido conspicitur, pudor

perfundit teneros purpureus genas.

ostro sic niveus puniceo color

perfusus rubuit, sic nitidum iubar

pastor luce nova roscidus aspicit.

Ereptus thalamis Phasidis horridi,

effrenae solitus pectora coniugis

invita trepidus prendere dextera,

felix Aeoliam corripe virginem

nunc primum soceris, sponse, volentibus.

Concesso, iuvenes, ludite iurgio,

hinc illinc, iuvenes, mittite carmina:

rara est in dominos iusta licentia.

Candida thyrsgeri proles generosa Lyaei,

multifidam iam tempus erat succendere pinum;

excute sollemnem digitis marcentibus ignem.

festas dicax fundat convicia fescenninus,

solvat turba iocos. tacitis eat illa tenebris,
si qua peregrino nubit furtiva marito.

1. SAHNE

MEDEA

Ey evlilik tanrıları, ve sen Lucina, zifaf yatağının koruyucusu,[1]

ve sen, yeni gemisinin dümenine hakim olmayı[2]

engin denizleri yola getirmeyi öğreten, Tiphys'e,[3]

ve sen, derin denizlerin vahşi hakimi,[4]

ve sen, Titan, dünyamıza parlak günü getiren,[5]

ve sen, tanıklığınla sessiz ayinlere ışık saçan,[6]

ey üç yüzlü Hecate; ve sizler, Iason'un benim adıma

yeminler ettiği tanrılar,[7]

ve sizler, Medea'nın bunca yakarmasını hoş gören tanrılar:

ey gecesi sonsuz Chaos,[8]

gökteki tanrılara yüz çeviren krallıklar, ey günahkâr ruhlar,[9]

ey o hüznün ülkesinin efendisi, ve kapıp kaçırıldığı halde,[10]

benden daha fazla sadakat gören tanrıça; sizlere

yalvarıyorum, bu kan kusan sesimle,[11]

n'olur artık, artık gelin, sizler, ey suçların intikamını alan

tanrıçalar,[12]

darmadağın saçlarınız, yılanlar yayılmış,

kanlı elleriniz kapkara meşaleler tutmakta;

haydi gelin, nasıl dikildinizse dehşet saçarak bir zamanlar

benim zifaf odamda,

dikilin işte şimdi de o yeni gelinin yatağında,

ölüm götürün babasına, ölüm götürün bütün kraliyet soyuna.

Daha kötüsü de var, damada edeceğim şu beddua:[\[13\]](#)

yaşasın, ve sefil dolansın hiç bilmediği diyarlarda,

bir sürgün gibi, korku içinde, nefretlik, evsiz barksız;

bir yabancı gibi yanaşsın, bir zamanlar tanındığı, konuk

olduğu kapılara;

eşim, eşim diye arasın beni, ve belki de bu dileyceklerimin

en kötüsü:

çocukları benzesin babalarına,

benzesin analarına. İşte şimdi doğdu, intikamım doğdu:

doğurdum.

Boşa mı sıralıyorum bu yakınmaları mı, boşa mı bu

sözlerim?

Düşmanlarımın üstüne gitmeyecek miyim? Kapıp almalıyım çırağları ellerinden,[\[14\]](#)

çalmalıyım ışığı gökyüzünden! Soyumun atası Güneş[\[15\]](#)

seyirci kalabilir mi bütün bunlara, seyirci kalabilir mi, arabasına kurulup

koştururken atlarını her zamanki yolunda, o berrak semada?

Doğduğu yere dönmeyecek mi, gün geri gelmeyecek mi?[\[16\]](#)

İzin ver, izin ver ki süreyim atalarımın arabasını rüzgârların arasından,

ver elime dizginleri, ey babam, ver ki dört nala koşturayım

ateşli küheylanları, o alev alev yollardan:

işte o zaman, o ikiz kıyısıyla önü kesilen Corinthus,

yanıp kül olacak ateşlerde, iki deniz birleşecek birbirine.

Bir tek şey kaldı artık yapmam gereken, ben getireceğim gelinin çırağını

yatağına kadar, adak duaları ettikten sonra da,

keseceğim kurbanları o kutsanmış sunakta.

Ta ciğerine kadar ara yolunu, intikamın için,

tabi hâlâ yaşıyorsan, ey ruhum, ve eski gücünden

bir şeyler kalmışsa hâlâ. At kadınsı korkularını,

işle zihnine o konuksevmez Caucasus'u.[\[17\]](#)

Ne zulüm görmüşse Phasis ya da Pontus,[\[18\]](#)

aynısını görecektir Isthmus. Vahşi, bilinmedik, korkunç şeyler,[\[19\]](#)

göğü de, yeri de titreten kötülükler kaynıyor

zihnim içten içe: yaralar, katliamlar, iliklere kadar

kıvrıla kıvrıla yol alan bir ölüm. Ne bayağı şeyler anımsıyorum böyle,

daha genç kızken yaptım ben bunları. Acım alev alev dağları sarmalı:

madem ki ana oldum artık, daha büyük günahlar benim harcım.

Öfkeni kuşan, kendini yıkıma hazırla

bütün çılgınlığınla. Neler söylendiye evlendiğinde,

söylensin boşandığında da. Nasıl ayrılacaksın kocandan?

Gittiğin gibi arkasından. Kır zincirlerini, durma artık miskin miskin:

evini cinayetle elde ettiğine göre, cinayetle terk etmelisin.

1. KORO

KORO [\[20\]](#)

Tanrı katında uğurlu olan bu soylu düğüne katılsın,

göğü yöneten ilahlar, denizlere hükmeden ilahlar,

halk da hayır dualarıyla gelsin onlarla birlikte, sessizce.

İlkin, göklerin esasını elinde tutan o Gürleyen'e [\[21\]](#)

uzatsın upuzun boynunu, sırtı beyaz benekli bir boğa;

karbeyaz gövdeli dişisi de yatıştırırsın Lucina'yı,

boyunduruğa bile vurulmamış olsun ama;

daha körpe bir kurban sunulsun sonra,

vahşi Mars'ın kanlı ellerini bağlayarak

birbiriyle savaşılan halklara barış getiren

ve cömert boynuzundan bereket taşıyan o tanrıçaya.[\[22\]](#)

Ve sen, yasal evliliklere refakat eden tanrı,[\[23\]](#)

sen, uğurlu elinle karanlıkları dağıtan,

yaklaş, sendeleye sendeleye, sarhoş adımlarınla,[\[24\]](#)

gülden bir çelenkle çevrele alnını.

Ve sen, iki ışığın habercisi yıldız,[\[25\]](#)

hep dön bu aşıklar için yavaş yavaş: [\[26\]](#)

seni ister analar, seni ister yeni gelin, tutkuyla,

saç saçabildiğince ışınlarını, bütün parlaklığınla.

Eşsiz bu bakirenin güzelliği,[\[27\]](#)

hiç kalır yanında bütün Cecrops gelinleri,[\[28\]](#)

ve surları olmayan o kentin kızları,[\[29\]](#)

hani, erkekler gibi Taygetus yamaçlarında talim ettirilen;[\[30\]](#)

ya da şu Aonia sularında,[\[31\]](#)

şu kutsal Alpheus'da yıkanan bakireler.[\[32\]](#)

Yakışıklı görmek isterse gözleriniz,

bakın şu Aeson yiğidine,[\[33\]](#)

ne kaplanları arabasına koşan

o amansız şimşeklerin oğlu erişebilir yanına,[\[34\]](#)

ne tripodlar sallayan tanrı,[35]

ne de o vahşi kızın biraderi,[36]

erişemez yanına, ne Castor ne de onun ikizi[37]

Pollux, hani yumruklarına eldivenler yaraşan.[38]

Duam böyle, böyle, ey göksel tanrılar, n'olur,

bu kadın üstün olsun bütün eşlerden,[39]

bu adam üstün olsun bütün erkeklerden.[40]

Kadınlar korosunda aldı mı yerini bu gelin,

bir tek onun yüzü ıslıl ıslıl parlar, sönük kalır diğerleri;

nasıl güneş doğunca sönerse yıldızların güzelliği,

Pleias'ın kalabalık sürüsü nasıl saklanırsa,[41]

Phoebe yakıp ödünç ışığını

çepeçevre boynuzlarıyla tutunca kendi çemberini.

tutkulu kocası baksa yüzüne, kıpkırmızı olur,

utanç kaplayınca o yumuşacık yanakları.

Al kızıla boyandı mı,

karbeyazı renkler nasıl kızarırsa, ve parlak güneş ışınlarını

tan yeri ağardığında nasıl görürse çoban, çiylerin arasında.

O korkunç Phasislinin zifaf yatağından kurtulan sen,[42]

ah nasıl okşardın hep o yaban eşinin göğsünü,

titreye titreye, istemeye istemeye dokunurdun,

mutlu ol artık, sımsıkı sarıl şu Aiolia kızına,

sonunda kavuştun, ey güvey, mutlu bir kayınbabaya ve bir kaynanaya.

Hoşgörülecek, ey gençler, oynayın, şakalaşın,

ey gençler, şarkılar söyleyin, atışın karşılıklı:

efendilerimizin aleyhine böyle yasal bir izin, bilin ki bir daha kolay çıkmaz.

Thyrsus taşıyan Lyaeus'un güzel, soylu oğlu,[\[43\]](#)

artık zamanı geldi, yak şu çatal çatal çırağını;

o gevşek parmaklarınla savur cümbüş alevini.

Sivri dilli Fescennium dizeleri döksün şen şakrak sövgülerini,

halk şakalaşsın şakalaşabildiğince. Bırak gitsin karanlıklara, sessizce,

varsa yabancı bir kocayla evlenen kaçak bir gelin.[\[44\]](#)

Actus Secundus / 2. SAHNE

Actus Secundus

MEDEA

Occidimus: aures pepulit hymenaeus meas.

vix ipsa tantum, vix adhuc credo malum.

hoc facere Iason potuit, erepto patre

patria atque regno sedibus solam exteris

deserere durus? merita contempsit mea

qui scelere flammis viderat vinci et mare?

adeone credit omne consumptum nefas?

incerta vaecors mente non vaesana feror

partes in omnes; unde me ulcisci queam?

utinam esset illi frater! est coniunx: in hanc

ferrum exigatur. hoc meis satis est malis?

si quod Pelasgae, si quod urbes barbarae

novere facinus quod tuae ignorent manus,

nunc est parandum. scelera te hortentur tua

et cuncta redeant: inclitum regni decus

raptum et nefandae virginis parvus comes

divisus ense, funus ingestum patri

sparsunque ponto corpus et Peliae senis

decocta aeno membra: funestum impie

quam saepe fudi sanguinem---et nullum scelus

irata feci: saevit infelix amor.

Quid tamen Iason potuit, alieni arbitri

iurisque factus? debuit ferro obvium

offerre pectus - melius, a melius, dolor

furiose, loquere. si potest, vivat meus,

ut fuit, Iason; si minus, vivat tamen

memorque nostri muneri parcat meo.

Culpa est Creontis tota, qui sceptro impotens

coniugia solvit, quique genetricem abstrahit

natis et arto pignore astrictam fidem

dirimit: petatur, solus hic poenas luat,

quas debet. alto cinere cumulabo domum;

videbit atrum verticem flammis agi

Malea longas navibus flectens moras.

NUTRIX

Sile, obsecro, questusque secreto abditos

manda dolori. gravia quisquis vulnera

patiente et aequo mutus animo pertulit,

referre potuit: ira quae tegitur nocet;

professa perdunt odia vindictae locum.

MEDEA

levis est dolor qui capere consilium potest

et clepere sese: magna non latitant mala.

libet ire contra.

NUTRIX

Siste furialem impetum,

alumna: vix te tacita defendit quies.

MEDEA

Fortuna fortes metuit, ignavos premit.

NUTRIX

Tunc est probanda, si locum virtus habet.

MEDEA

Numquam potest non esse virtuti locus.

NUTRIX

Spes nulla rebus monstrat adflictis viam.

MEDEA

Qui nil potest sperare, desperet nihil.

NUTRIX

Abiere Colchi, coniugis nulla est fides

nihilque superest opibus e tantis tibi.

MEDEA

Medea superest: hic mare et terras vides

ferrumque et ignes et deos et fulmina.

NUTRIX

Rex est timendus.

MEDEA

Rex meus fuerat pater.

NUTRIX

Non metuis arma?

MEDEA

sint licet terra edita.

NUTRIX

Moriere.

MEDEA

Cupio.

NUTRIX

Profuge.

MEDEA

Paenituit fugae.

NUTRIX

Medea -

MEDEA

Fiam.

NUTRIX

Mater es.

MEDEA

Cui sim vides.

NUTRIX

Profugere dubitas?

MEDEA

Fugiam, et ulciscar prius.

NUTRIX

Vindex sequetur.

MEDEA

Forsan inveniam moras.

NUTRIX

Compesce verba, parce iam, demens, minis
animosque minue: tempori aptari decet.

MEDEA

Fortuna opes auferre, non animum potest.
sed cuius ictu regius cardo strepit?
ipse est Pelasgo tumidus imperio Creo.

CREO

Medea, Colchi noxium Aeetae genus,
nondum meis exportat e regnis pedem?
molitur aliquid: nota fraus, nota est manus.
cui parcet illa quemve securum sinet?
abolere propere pessimam ferro luem
equidem parabam: precibus evicit gener.
concessa vita est, liberet fines metu
abeatque tuta. Fert gradum contra ferox
minaxque nostros propius affatus petit.
arcete, famuli, tactu et accessu procul,
iubete sileat. regium imperium pati
aliquando discat. vade veloci via
monstrumque saevum horribile iamdudum avehe!

MEDEA

Quod crimen aut quae culpa multatur fuga?

CREO

Quae causa pellat, innocens mulier rogat.

MEDEA

Si iudicas, cognosce, si regnas, iube.

CREO

Aequum atque iniquum regis imperium feras.

MEDEA

Iniqua numquam regna perpetuo manent.

CREO

I, querere Colchis.

MEDEA

Redeo: qui avexit, ferat.

CREO

Vox constituto sera decreto venit.

MEDEA

Qui statuit aliquid parte inaudita altera,

aequum licet statuerit, haud aequus fuit.

CREO

Auditus a te Pelia supplicium tulit?

sed fare, causae detur egregiae locus.

MEDEA

Difficile quam sit animum ab ira flectere

iam concitatum quamque regale hoc putet

sceptris superbas quisquis admovit manus,

qua coepit ire, regia didici mea.

quamvis enim sim clade miseranda obruta,

expulsa supplex sola deserta, undique

afflicta, quondam nobili fulsi patre

avoque clarum Sole deduxi genus.

quodcumque placidis flexibus Phasis rigat

Pontusque quidquid Scythicus a tergo videt.

palustribus qua maria dulcescunt aquis,

armata peltis quidquid exterret cohors

inclusa ripis vidua Thermodontiis,

hoc omne noster genitor imperio regit.

generosa, felix, decore regali potens

fulsi: petebant tunc meos thalamos proci,

qui nunc petuntur. rapida fortuna ac levis

praecepsque regno eripuit, exilio dedit.

Confide regnis, cum levis magnas opes

huc ferat et illuc casus - hoc reges habent

magnificum et ingens, nulla quod rapiat dies:

prodesse miseris, supplices fido lare

protegere. solum hoc Colchico regno extuli,

decus illud ingens Graeciae et florem inclitum,

praesidia Achivae gentis et prolem deum

servasse memet. munus est Orpheus meum,

qui saxa cantu mulcet et silvas trahit,

geminumque munus Castor et Pollux meum est

satique Borea quique trans Pontum quoque

summota Lynceus lumine immisso videt,

omnesque Minyae: nam ducum taceo ducem,

pro quo nihil debetur: hunc nulli imputo;

vobis revexi ceteros, unum mihi.

Incesse nunc et cuncta flagitiaingere.

fatebor: obici crimen hoc solum potest,

Argo reversa. virgini placeat pudor

paterque placeat: tota cum ducibus ruet

Pelasga tellus, hic tuus primum gener

tauri ferocis ore flammanti occidet.

[fortuna causam quae volet nostram premat,

non paenitet servasse tot regum decus.

quodcumque culpa praemium ex omni tuli,

hoc est penes te. si placet, damna ream;

sed redde crimen. sum nocens, fateor, Creo;

talem sciebas esse, cum genua attigi

fidemque supplex praesidis dextra peti;

iterum miseriis angulum et sedem rogo

latebrasque viles: urbe si pelli placet,

detur remotus aliquis in regnis locus.

CREO

Non esse me qui sceptraviolentus geram

nec qui superbo miserias calcem pede,
testatus equidem videor haud clare parum
generum exulem legendo et adflictum et gravi
terrore pavidum, quippe quem poenae expetit
letoque Acastus regna Thessalica optinens.
senio trementem debili atque aevo gravem
patrem peremptum queritur et caesi senis
discissa membra, cum dolo captae tuo
piae sorores impium auderent nefas.

Potest Iason, si tuam causam amoves,
suam tueri: nullus innocuum cruor
contaminavit, afuit ferro manus
proculque vestro purus a coetu stetit.

Tu, tu malorum machinatrix facinorum,
feminae cui nequitia, ad audendum omnia
robur virile est, nulla famae memoria,
egredere, purga regna, letales simul
tecum aufer herbas, libera cives metu,
alia sedens tellure sollicita deos.

MEDEA

Profugere cogis? redde fugienti ratem
vel redde comitem - fugere cur solam iubes?
non sola veni. bella si metuis pati,
utrumque regno pelle. cur sontes duos

distinguis? illi Pelia, non nobis iacet;

fugam, rapinas adice, desertum patrem

lacerumque fratrem, quidquid etiam nunc novas

docet maritus coniuges, non est meum:

totiens nocens sum facta, sed numquam mihi.

CREO

Iam exisse decuit. quid seris fando moras?

MEDEA

Supplex recedens illud extremum precor,

ne culpa natos matris insontes trahat.

CREO

Vade: hos paterno ut genitor excipiam sinu.

MEDEA

Per ego auspicatos regii thalami toros,

per spes futuras perque regnorum status,

Fortuna varia dubia quos agitat vice,

precor, brevem largire fugienti moram,

dum extrema natis mater infigo oscula,

fortasse moriens.

CREO

Fraudibus tempus petis.

MEDEA

Quae fraus timeri tempore exiguo potest?

CREO

Nullum ad nocendum tempus angustum est malis.

MEDEA

Parumne miserae temporis lacrimis negas?

CREO

Etsi repugnat precibus infixus timor,

unus parando dabitur exilio dies.

MEDEA

Nimis est, recidas aliquid ex isto licet:

et ipsa propero.

CREO

Capite supplicium lues,

clarum priusquam Phoebus attollat diem

nisi cedis Isthmo. sacra me thalami vocant,

vocat precari festus Hymenaeo dies.

Chorus Secundus

CHORUS

Audax nimium qui freta primus

rate tam fragili perfida rupit

terrasque suas post terga videns

animam levibus credidit auris,

dubioque secans aequora cursu

potuit tenui fidere ligno

inter vitae mortisque vias

nimum gracili limite ducto.

Nondum quisquam sidera norat,
stellisque, quibus pingitur aether
non erat usus, nondum pluvias
Hyadas poterat vitare ratis,
non Oleniae lumina caprae,
nec quae sequitur flectitque senex
Arcada tardus plaustra Bootes,
nondum Boreas, nondum Zephyrus
nomen habebant.

Ausus Tiphys
pandere vasto carbasa ponto
legesque novas scribere ventis:
nunc lina sinu tendere toto,
nunc prolato pede transversos
captare notos,
nunc antemnas
medio tutas ponere malo,
nunc in summo religare loco,
cum iam totos
avidus nimium navita flatus optat et alto
rubicunda tremunt sipara velo.
Candida nostri saecula patres
videre procul fraude remota.
sua quisque piger litora tangens

patrioque senex factus in arvo,
parvo dives,
nisi quas tulerat natale solum
non norat opes.

bene dissaepi foedera mundi
traxit in unum Thessala pinus
iussitque pati verbera pontum
partemque metus fieri nostri
mare sepositum.

Dedit illa graves improba poenas
per tam longos ducta timores,
cum duo montes, claustra profundum,
hinc atque illinc subito impulsu
rupe coacta
velut aethereo gement sonitu,
spargeret astra
nubesque ipsas mare deprensum.

Palluit audax Tiphys et omnes
labente manu misit habenas,
Orpheus tacuit torpente lyra
ipsaque vocem perdidit Argo.

Quid cum Siculi virgo Pelori,
rabidos utero succincta canes,
omnes pariter solvit hiatus?

quis non totos horruit artus

totiens uno latrante malo?

Quid cum Ausonium dirae pestes

voce canora mare mulcerent,

cum Pieria resonans cithara

Thracius Orpheus solitam cantu

retinere rates paene coegit

Sirena sequi? quod fuit huius

pretium cursus? aurea pellis

maiusque mari Medea malum,

merces prima digna carina.

Nunc iam cessit pontus et omnes

patitur leges.

non Palladia compacta manu

regum referens inclita remos quaeritur Argo:

quaelibet altum cumba pererrat;

Terminus omnis motus, et urbes

muros terra posuere nova.

nil qua fuerat sede reliquit pervius orbis:

Indus gelidum potat Araxen,

Albin Persae Rhenumque bibunt.

Venient annis saecula seris,

quibus Oceanus vincula rerum

laxet et ingens pateat tellus

Tethysque novos detegat orbes

nec sit terris ultima Thule.

2. SAHNE

MEDEA

Öldüm bittim ben: düğün türküleri çalınıyor kulaklarıma.

İnanamıyorum kendime, inanamıyorum bu başıma gelen felakete.

Iason bunu yapabildi mi sahiden, beni kopardıktan sonra babamdan,
yurdumdan, krallığımdan, yabancı ellerde bir başıma bırakıp gidebildi mi,

böyle kalleşçe? Bu kadar mı küçümsedi verdiğim emekleri,
günahlar işleyip alevlerin, denizin üstesinden geldiğimi görmedi mi?

Kötülüklerim bitip tükendi mi sanıyor yoksa?

Karmakarışık zihnim, çılgın bir öfke içindeyim, aklım yerinde değil,
savruluyorum dört bir yana. Nereden alacağım intikamımı?

Ah keşke bir erkek kardeşi olaydı! Ama karısı var:

kılıcım çekilsin ona. Yeter mi peki bu bana yapılanlara?

Bir başka kötülük varsa Yunan kentlerinin bildiği, yabancı
kentlerin tanıdığı,[\[45\]](#)

senin ellerininse bihaber olduğu bir kötülük,

öyleyse buna hazırlamalıyım kendimi. İşlediği cinayetler kamçılasın zihnini,
tek tek anımsa hepsini: krallığımızın o şanlı nişanesinin

kaçırılışını, canı kızın kılıcıyla doğranan

o küçük yoldaşını, bir babanın önüne atılan cesedi,[\[47\]](#)

denize saçılan bedenini ve yaşlı Pelias'ın[\[48\]](#)

kazanlarda kaynatılan organlarını. Kaç kişi öldürdüm ben böyle haince,

kaç kez kan döktüm; öfkemden işlemedim üstelik bu cinayetleri:

hep o mutsuz aşkımdır kudurmama sebep olan.

Ama Iason ne mi yapmalıydı, başkasının yetkesine,
başkasının hukukuna bağımlıyken? Kılıca göğüs germeliydi-
ah öfkeden köpüren acım,
daha iyi, daha iyi sözler söyleyeyim bırak! Yaşayabilirse, yaşasın,
öylece, olduğu gibi, benim Iason'um olarak,
böyle yaşayamazsa bile, olsun yine yaşasın,
ve beni hatırlasın, ona sunduğum armağanı esirgesin.[\[49\]](#)

Bütün suç Creo'da, zorbalığına yenik düşüp
yıkta evliliğimizi, bir anayı çocuklarından koparıp sürükledi,
güçlü yeminlere dayalı sadakatimizi paramparça etti;
Evet, Creo'yu bulmalıyım, bir tek o çekmeli cezasını,
layık olduğu gibi; derin küllere gömmeliyim evini;
Alev alev yükselen kara bir duman görülecek zirvelerde,
Malea'da, o upuzun yollarıyla gemileri dönüp dolandıran.[\[50\]](#)

SÜTANNE

Sessiz ol, yalvarırım, sızlanmalarını sakla,
kitle gizli acına. Derin yaralara katlanan kişi,
sabırla, serinkanlılıkla, gün gelir alır intikamını;
örtersen hiddetini, yakıp yıkarsın,
ama ortaya serersen nefretini, yitirirsin intikam fırsatını.

MEDEA

Düşünüp taşındığın, örtbas ettiğin acı, hafiftir;
büyük üzüntüler saklanamaz.
Dolu dizgin saldırayım bırak!

SÜTANNE

Durdur şu saldırgan öfkeni,
ah benim çocuğum, sessizliğin, sükunetin bile koruyamaz artık seni.

MEDEA

Talih yiğitlerden korkar, korkakları ezer.

SÜTANNE

Cesaret, yerinde olursa, övülmelidir.

MEDEA

Cesaretin yersiz olacağı hiçbir durum yoktur.

SÜTANNE

Kaderin yumruklarından bizi kurtaracak bir yol görünmüyor, hiç umut yok.

MEDEA

Hiç umudu olmayan, hiçbir şeyden umudunu kesmez.

SÜTANNE

Colchisliler gitti, kocana hiç güvenemezsin,[\[51\]](#)
o koca servetinden de artık bir şey kalmadı geriye.

MEDEA

Medea kaldı: işte deniz, işte toprak, bak gör,
işte kılıç, ateş, tanrılar, işte yıldırımlar.

SÜTANNE

Kraldan korkmalısın.

MEDEA

Babam da bir kraldı.

SÜTANNE

Silahlardan da mı korkmuyorsun?

MEDEA

Topraktan fişkırsa bile.[\[52\]](#)

SÜTANNE

Öleceksin.

MEDEA

Çok istiyorum.

SÜTANNE

Kaç git!

MEDEA

Kaçtığıma pişman oldum.[\[53\]](#)

SÜTANNE

Medea---

MEDEA

Evet, Medea olacağım.

SÜTANNE

Sen annesin.

MEDEA

Kimden anne oldum, görüyorsun.

SÜTANNE

Kaçıp gitsene, ne duruyorsun?

MEDEA

Kaçıp gideceğim, ama önce intikamımı alacağım.

SÜTANNE

Aynı şekilde senden intikam alırlar.

MEDEA

Belki onları da oyalayabilirim.[\[54\]](#)

SÜTANNE

Gem vur sözlerine, bırak artık, ah çılgın, şu tehditleri,
dindir heyecanını, kabullen artık şu başına gelenleri.

MEDEA

Talih varımı yoğumu elimden alabilir, cesaretimi asla.

Ama kim yükleniyor saray kapılarına, kim gıcırdatıyor
şu sürgüleri?

İşte o, Yunana hükmediyorum diye kurumlanan Creo!

CREO

Medea, Colchisli Aeetes'in günahkâr kızı,

ülkemden ayaklarını çekmiyor mu hâlâ?

Bir şeyler kuruyor: kurnazlığı meşhur, elbecerisi meşhur.

Kimi esirger, başına bela açmadan kimi bırakır?

Bu ölümcül vebayı kılıcımla defedecektim ben tez elden,

hazırlanıyordum, ama damadımın yakarılmasına yenildim.

Canını bağışladım, o da çeksin yarattığı korkuyu ülkemden,

çekip gitsin güvenle. İşte geliyor üzerime, öfke içinde,

bakışları tehditkar, derdi yüzyüze konuşmak benimle.

Uzak tutun, köleler, dokunmasın bana, yanaşmasın,

emredin sussun. Öğrensın artık bir kralın yetkesine boyun eğmeyi,

Vargücünle kaç git, çek götür artık şu canavar, vahşi dehşetini!

MEDEA

Ne cinayet, ne suç işledim ki sürgünü hak ettim?

CREO

Bakın hele hangi nedenle sürgün edildiğini soruyor,

şu masum kadın!

MEDEA

Eğer yargıçlık yapacaksan, araştıır, krallık yapacaksan, buyur.

CREO

Doğru ya da yanlış, kralın yetkesine boyun eğmelisin.

MEDEA

Adaletsiz krallıklar asla uzun ömürlü olmaz.

CREO

Git, Colchislilere dert yan.

MEDEA

Gidiyorum, ama beni buraya getiren, geri de götürsün.

CREO

Bunları söylemen için vakit artık çok geç, ben kararımı verdim.

MEDEA

Bir tarafı dinlemeden karar veren,

adil karar veremez, karar doğru olsa bile.

CREO

Sen Pelias'ı dinlemiş miydin, cezalandırılmadan önce?

Ama devam et, konuş, o kusursuz davana bir şans verelim.

MEDEA

Ne zor bir ruhun öfkesini gidermek,

bir kez kudurmaya görsün, ne kadar krallara layık görür

başlanan işi bitirmeyi, kibirli ellerini asaya atan kişi,

kendi krallığımda öğrenmiştim ben bunu.

Acınası bir felaketin altında kalıp ezilsem de,

bir sürgün, bir yakaran olarak bırakılsam da tek başıma,

belalara uğrasam da dört bir yandan, bir zamanlar ısıt ısıldım,

soylu babamın sarayında, ve seçkin soyumu atam Güneş'ten aldım.

Phasis'in sakın sakın, kıvrım kıvrım akarak suladığı her yer,

şu Scythia'da, Pontus'un arkasına baktığında gördüğü her yer[55]

her yer, o sulak çayırlarıyla denizin tatlandığı,

Thermodon nehrinin kuşattığı,[56]

ay biçimli kalkanlar kuşanmış kadın savaşçıların dehşet saçtığı her yer,[57]

işte bütün buralar benim babamın hükmü altında.

Soyluydum, mutluydum, kraliyete yaraşır bir güçle,

ıstık saçıyordum: o zaman evlenmek için peşime düşen aşıklarımın,

şimdi ben peşine düştüm. Kahpe Kader öyle hızla

öyle ani kopardı ki beni sarayımdan, öyle bir sürgüne yolladı ki.

Güven krallığına, o dönek talih öyle ya da böyle

bunca zenginliğe boğarken seni! Krallar anlı şanlı,

koskoca bir şeye sahiptir, hiçbir gün elinden kapıp alamaz:

zavallılara yardım etmek, kullarına güvenli bir dam sağlamak.

İşte bunu getirdim Colchis'teki krallığımdan, bir tek bunu, Graecia'nın bu büyük değerini, bu ünlü çiçeğini,

Acha soyunun koruyucu kalesini, tanrıların oğlunu,

yalnız ben kendim korudum bunu: İşte Orpheus benim armağanımdır,[58]

şarkılarıyla kayaları yumuşatan, ormanları peşinden sürükleyen,

işte ikizler, Castor ve Pollux, benim armağanımdır,

Boreas'ın bütün çocukları da, Lyncaeus da,[59]

hani bir baktı mı Pontus'un ta ötelerini gören,

benim armağanımdır bütün o Minyas soyundan gelenler. Hiç söz ediyor muyum bak,[60]

o önderlerin önderinden, onun için hiç borcum yok, onu hiç hesaba katmıyorum,[61]

diğer hepsini size geri getirdim, ama bir tek onu kendime sakladım.

Haydi itham et beni şimdi, say bir bir kusurlarımı yüzüme,

kabul edeceğim hepsini. Bir tek şeyle suçlanabilirim belki,

Argo gemisi döndü. Bu kızcağzı iffeti seçebilirdi,

babasını seçebilirdi, işte o zaman bütün Yunan diyarı

çökerdi komutanlarıyla birlikte ve şu senin damadın ilk kurbanı olurdu,

o vahşi boğanın ateş soluyan nefesinin.

[Bırak davamı ezecekse ezsın kader, istiyorsa eğer,

hiç pişman değilim kralların en yücesini kurtarmış olmaktan.][62]

İşlediğim suçlarımdan bir ödül kazanmışsam,

işte o artık senin ellerinde. İstersen, itham et şu günahkârı, ama günahımı bana geri ver. Masum değilim, itiraf ediyorum, ey Creo,[63]

masum olmadığımı sen de biliyorsun, dizlerine kapanıp yalvardığımda,

elinle bana verebileceğin bir güven aradığımda.

Bu sefil yaşamıma ufacık bir ev istiyorum ülkende,

gizleneceğim küçücük bir sığınak: kovacaksan beni bu kentten ille de,

bari verilsin bana şu krallığında ücra bir köşe.

CREO

Bu asamı hiddetle savuracak bir adam değilim ben,
sefil yaşamları ayaklarımın altına alıp kibirle ezecek,
sanırım, kanıtladım sana kendimi bütün açıklığımla,
bir sürgünü damat olarak seçtim ya, başı belada,
ürkmüş sinmiş, derin korkularla. Zaten cezasını vermek için onu hazır bekliyor,
öldürmek için, Thessalia krallığını ele geçiren Acastus.[\[64\]](#)

Derman bırakmayan yaşlılıktan tir tir titreyen, yılların yükü altında ezilmiş
babasının ölümüne hâlâ yanıyor, yaşlı bedeninin
paramparça edilen uzuvlarına, senin tuzağına düşüp
günaha yeltenince o vefalı kızkardeşleri, vefasızca,
Iason davasını savunabilir, sen yeter ki kendi davanı onunkinden ayırabil;
masumiyetine hiç kan sürülmemiş onun,
hiç kılıca elini sürmemiş,
sana bulaşmamış hiç, hep uzak, hep temiz kalmış.

Sen, sen, ey aşağılık cinayetlerin yaratıcısı,
bir kadının gönlü var sende, her kötülüğü yapmaya cüret edecek,
bir erkek kadar güçlüsün, şan şeref duygusu hiç yok sende,
çekil git, krallığım senden arınsın, al götür
o ölümcül otlarını da yanında, kurtulsun artık yurttaşlarım senin korkundan,
tanrılara başkaldıracağın başka bir yurt bul kendine.

MEDEA

Kaçıp gitmeye zorluyorsun beni, öyle mi? Bari bir gemi ver şu sürgüne,
bir yoldaş ver. Niçin tek başına kaçmasını buyuruyorsun?

Ben yalnız gelmedim ki. Savaşa katlanmaktan korkuyorsan,

ikimizi de sür krallığından. Bu iki suç ortağını,

ne diye ayırıyorsun? Onun için öldü Pelias, benim için değil ki.

Kaçışımı, yağmalarımı da kat hesabına, babamı terk edişimi,[\[65\]](#)

kardeşimi katledişimi, ne varsa hepsini öğretecek o kocam,

yeni karısına şimdi, artık benim kocam değil mademki.

bunca suç işledim belki, ama hiçbiri kendim için değil ki!

CREO

Çoktan çekip gitmiş olmalıydın. Niçin konuşarak boşa zaman harcıyorsun?

MEDEA

Ayrılırken, en son şunu diliyorum senden, dizlerine kapanıp

annelerinin işlediği suç oğullarına yazılmasın, n’olur.

CREO

Git: Onları ben kendi kanatlarım altına alacağım, tıpkı

kendi babalarımıymışım gibi.

MEDEA

Bu soylu evliliğin uğurlu yatağı adına,

geleceğe dair beslediğin ümitler adına, krallığının refahı adına,

ki bu kadar inişli çıkışlıyken Kader, her an bir tokat atabilir ona,

n’olur, kaçarken bana bari azıcık bir zaman bağışla,

son kez öpeyim oğullarımı anneleri olarak, belki ölürüm.

CREO

Hilelerin için zaman istiyorsun.

MEDEA

Bu kadar kısa bir zamanda hangi hileden korkulabilir ki?

CREO

Zarar vermeyi göze almış kötüler için hiçbir zaman kısa
değildir.

MEDEA

Zavallı bir kadının gözyaşları için azıcık bir zamanı bile çok görüyorsun, öyle mi?

CREO

Kalbime saplanmış şu korku yakarlarına dirense de,
tek bir gün verilebilir sürgün için hazırlanasın diye.

MEDEA

Bu çok, biraz daha kıs istersen,
benim de acelem var çünkü.

CREO

İdam hükmü giyeceksin,
Phoebus yükseltmeden parlak günü,
çekip gitmedikçe Isthmus'dan. Düğün törenleri çağırıyor şimdi beni,
Hymen'e dua etmeye çağırıyor, bu bayram günü.

2. KORO

KORO

Çok cüretkar çok, battı batacak bir tekneyle
ilk kez o hain denizlere açılan kişi,
arkasında kalan yurduna bakıp,
o hercai rüzgârlara canını teslim eden,
dalgaları yara yara giden, bilinmez bir rotada,
nasılsa güvenebildi o güçsüz kalaslara,

yaşamla ölüm arasına çizilen o yol çok ince çok.

Henüz kimse bilmezken daha şu burçları,

yüce göğü ışı1l ışı1l donatan şu yıldızlar,

hiç kimsenin işine yaramazken daha:[66]

Henüz kimse kaçamazken tekneleriyle

Hyades’in sağanaklarından,[67]

ne Zeus’un sütannesinin parlak ışığından,[68]

ne de Arcturus’un arabasından,

yaşlı Bootes’in yavaş adımlarıyla peşinden gittiği ve idare ettiği:[69]

ne Boreas’in bir adı vardı henüz,[70]

ne de Zephyrus’un.

Tiphys cüret etti ilkin,

engin denizde yelken açmaya,

ve rüzgârlara yeni kanunlar koymaya:

kâh şişirip yelkenlerini gerdi baştan sona,

kâh salıverdi olduğu gibi,

yakalamak için çapraz esen yelleri,

kâh yarıya indirdi direğini,

emniyette olsun diye serenleri

kâh en tepeye bağladı bu gemici, vargücüyle

yakalamak istediğinde hırs1la esen fırtınaları,

ve o haşmetli yelkenin üstünde,

kırmızı yelkencikler titreştiğinde.

Atalarımız parlak çağlara tanık oldu,

yalandan dolandan çok çok uzak,

hepsi kendi kıyılarında dolandı, yavaş yavaş

babalarının yurdunda yaşlandılar,

azıcık mal mülk edindiler,

doğdukları toprağın verdiklerinden

başkasını tanımadı, bilmediler.

Bu ayrı ayrı dünyaların bütün düzeni,

Thessalia çamından bir gemiyle sürüklendi, bir oldu,[\[71\]](#)

kürek darbelerine katlanmasını buyurdu bu gemi, enginlere,

korkularımıza yepyeni bir korku katmasını buyurdu denize,

o durup dururken kendi köşesinde.

O arsız gemi ağır cezalar ödedi,

bitip tükenmeyen korkular arasından geçip giderken,

iki dağ, derin denizin o yüksek duvarları,[\[72\]](#)

aniden dürtülüp de, bir ordan, bir burdan,

gök gümbür gümbür gürlüyormuş gibi,

birbirine çarpınca kayalıklar

yıldızlar etrafa saçılınca,

bulutlar dağılınca, deniz araya kısılıp kalınca.

O cüretkar Tiphys'in beti benzi soldu,

bir anda bıraktı elinden, kaydı gitti bütün dizginler;[\[73\]](#)

Orpheus sus pus oldu, liri köreldi,

Argo bile yitirdi kendi sesini.

Ya ne yaptılar, Pelorus'un kızı,[\[74\]](#)

beline kuşandığı tazılarla

açınca ağzını hep birden, aynı anda?

Kim iliklerine kadar titremez,

var gücüyle havlayan bu tek bedenli canavardan?

Ya ne yaptılar, Ausonia denizi sakinleşince[\[75\]](#)

bu ölümcül tehlikelerin büyüleyici ezgileriyle,

karşılık verince ona Thracialı Orpheus da,

Pieria lirinden yankılanan müziğiyle,[\[76\]](#)

hep kendi şarkılarıyla gemileri alıkoyan

Sirenler bu kez takılıyordu onun peşine, hani nerdeyse?[\[77\]](#)

Bu seyahatin ödülü ne oldu?

Altın Post,

ve Medea, denizden de beter bir bela,

ilk gemiye yakışan bir kazanç doğrusu.[\[78\]](#)

Derin deniz artık yatıştı,

bütün kanunlara boyun eğiyor şimdi.[\[79\]](#)

İhtiyacı yok artık, Pallas'ın elinden çıkma,

o anlı şanlı Argo'ya

soylu kürekçilerini evlerine döndürdü ya nasıl olsa;

ufacık bir sal bile artık dört dolanıyor derinleri.

Değişti artık tüm sınırlar, kentler,

surlar yükseldi yepyeni diyarlarda.

Hiçbir şey eski yerinde değil,

herkese kucak açan şu dünyamızda.

Indus, Araxes'in buz gibi sularına yumulmuş,[80]

Persler Albis'in, Rhenum'un sularını içmekte.[81]

Yıllar, yüzyıllar geçip öyle bir zaman gelecek ki,

Oceanus çözecek dünyanın zincirlerini,

yeryüzü yayılacak yayılabildiğince,

Tethys açacak yeni dünyaların kilitlerini,[82]

Thule artık olmayacak dünyanın bir köşesi.[83]

Actus Tertius / 3. SAHNE

Actus Tertius

NUTRIX

Alumna, celerem quo rapis tectis pedem?

resiste et iras comprime ac retine impetum.

incerta qualis entheos gressus tulit

cum iam recepto maenas insanit deo

Pindi nivalis vertice aut Nysae iugis,

talis recursat huc et huc motu efferro,

furoris ore signa lymphati gerens.

flammata facies, spiritum ex alto citat,

proclamat, oculos uberi fletu rigat,

renidet: omnis specimen affectus capit.

haeret: minatur aestuat queritur gemit.

quo pondus animi verget? ubi ponet minas?

ubi se iste fluctus franget? exundat furor.

non facile secum versat aut medium scelus:

se vincet: irae novimus veteris notas.

magnum aliquid instat, efferum immane impium:

vultum Furoris cerno. di fallant metum!

MEDEA

Si quaeris odio, misera, quem statuas modum,

imitare amorem. regias egone ut faces

inulta patiar? segnis hic ibit dies,

tanto petitus ambitu, tanto datus?

dum terra caelum media libratum feret
nitidusque certas mundus evolvit vices
numerusque harenis derit et solem dies,
noctem sequentur astra, dum siccas polus
versabit Arctos, flumina in pontum cadent,
numquam meus cessabit in poenas furor,
crescetque semper - quae ferarum immanitas,
quae Scylla, quae Charybdis Ausonium mare
Siculumque sorbens quaeve anhelantem premens
Titana tantis Aetna fervebit minis?
non rapidus amnis, non procellosum mare
pontusve coro saevus aut vis ignium
adiuta flatu possit imitari impetum
irasque nostras: sternam et evertam omnia.
Timuit Creontem ac bella Thessalici ducis?
amor timere neminem verus potest.
sed cesserit coactus et dederit manus:
adire certe et coniugem extremo alloqui
sermone potuit - hoc quoque extimuit ferox;
laxare certe tempus immitis fugae
genero licebat - liberis unus dies
datus est duobus. non queror tempus breve:
multum patebit. faciet hic faciet dies
quod nullus umquam taceat - invadam deos

et cuncta quatiā.

NUTRIX

Recipe turbatum malis,

era, pectus, animum mitiga.

MEDEA

Sola est quies,

mecum ruina cuncta si video obruta:

mecum omnia abeant. trahere, cum pereas, libet.

NUTRIX

Quam multa sint timenda, si perstas, vide.

nemo potentes aggredi tutus potest.

IASON

O dura fata semper et sortem asperam,

cum saevit et cum parcit ex aequo malam!

remedia quotiens invenit nobis deus

periculis peiora: si vellem fidem

praestare meritis coniugis, leto fuit

caput offerendum; si mori nollem, fide

misero carendum. non timor vicit fidem,

sed trepida pietas: quippe sequeretur necem

proles parentum. sancta si caelum incolis

Iustitia, numen invoco ac testor tuum:

nati patrem vicere. quin ipsam quoque,

etsi ferox est corde nec patiens iugi,

consulere natis malle quam thalamis reor.

constituit animus precibus iratam aggredi.

atque ecce, viso memet exiluit, furit,

fert odia prae se: totus in vultu est dolor.

MEDEA

Fugimus, Iason, fugimus - hoc non est novum,

mutare sedes; causa fugiendi nova est:

pro te solebam fugere. discedo, exeo,

penatibus profugere quam cogis tuis.

at quo remittis? Phasin et Colchos petam

patriumque regnum quaeque fraternus cruor

perfudit arva? quas peti terras iubes?

quae maria monstras? pontici fauces freti

per quas revexi nobilem regum manum

adulterum secuta per Symplegadas?

parvamne Iolcon, Thessala an Tempe petam?

quascumque aperui tibi vias, clausi mihi.

quo me remittis? exuli exilium imperas nec das.

Eatur. regius iussit gener:

nihil recuso. dira suppliciaingere:

merui. cruentis paelicem poenis premat

regalis ira, vinculis oneret manus

clausamque saxo noctis aeternae obruat:

minora meritis patiar - ingratum caput,

revolvat animus igneos tauri halitus
interque saevos gentis indomitae metus
armifero in arvo flammeum Aeetae pecus,
hostisque subiti tela, cum iussu meo
terrigena miles mutua caede occidit;
adice expetita spolia Phrixei arietis
somnoque iussum lumina ignoto dare
insomne monstrum, traditum fratrem neci
et scelere in uno non semel factum scelus,
ausasque natas fraude deceptas mea
secare membra non revicturi senis:
[aliena quaerens regna, deserui mea]
per spes tuorum liberum et certum larem,
per victa monstra, per manus, pro te quibus
numquam peperci, perque praeteritos metus,
per caelum et undas, coniugi testes mei,
miserere, redde supplici felix vicem.
ex opibus illis, quas procul raptas Scythae
usque a perustis Indiae populis agunt,
quas quia referta vix domus gaza capit,
ornamus auro nemora, nil exul tuli
nisi fratris artus: hos quoque impendi tibi;
tibi patria cessit, tibi pater, frater pudor.
hac dote nupsi; redde fugienti sua.

IASON

Perimere cum te vellet infestus Creo,

lacrimis meis evictus exilium dedit.

MEDEA

Poenam putabam: munus ut video est fuga.

IASON

Dum licet abire, profuge teque hinc eripe:

gravis ira regum est semper.

MEDEA

Hoc suades mihi,

praestas Creusae: paelicem invisam amoves.

IASON

Medea amores obicit?

MEDEA

Et caedem et dolos.

IASON

Obicere tandem quod potes crimen mihi?

MEDEA:

Quodcumque feci.

IASON

Restat hoc unum insuper,

tuis ut etiam sceleribus fiam nocens.

MEDEA

Tua illa, tua sunt illa: cui prodest scelus,

is fecit - omnes coniugem infamem arguant,

solus tuere, solus insontem voca:

tibi innocens sit quisquis est pro te nocens.

IASON

Ingrata vita est cuius acceptae pudet.

MEDEA

Retinenda non est cuius acceptae pudet.

IASON

Quin potius ira concitum pectus doma,

placare natis.

MEDEA

Abdico eiuro abnuo.

meis Creusa liberis fratres dabit?

IASON

Regina natis exulum, afflictis potens.

MEDEA

Ne veniat umquam tam malus miseris dies,

qui prole foeda misceat prolem inclitam,

Phoebi nepotes Sisyphi nepotibus.

IASON

Quid, misera, meque teque in exitium trahis?

abscede, quaeso.

MEDEA

Supplicem audivit Creo.

IASON

Quid facere possim, loquere.

MEDEA

Pro me vel scelus.

IASON

Hinc rex et illinc.

MEDEA

Est et his maior metus:

Medea. nos conflige, certemus sine,

sit pretium Iason.

IASON

Cedo defessus malis.

et ipsa casus saepe iam expertos time.

MEDEA

Fortuna semper omnis infra me stetit.

IASON

Acastus instat.

MEDEA

Propior est hostis Creo:

utrumque profuge. non ut in socerum manus

armes, nec ut te caede cognata inquines

Medea cogit: innocens mecum fuge.

IASON

Et quis resistet, gemina si bella ingruant,

Creo atque Acastus arma si iungant sua?

MEDEA

His adice Colchos, adice et Aeeten ducem,

Scythas Pelasgis iunge: demersos dabo.

IASON

Alta extimesco sceptrum.

MEDEA

Ne cupias vide.

IASON

Suspecta ne sint, longa colloquia amputa.

MEDEA

Nunc summe toto Iuppiter caelo tona,

intende dextram, vindices flammam para

omnemque ruptis nubibus mundum quate.

nec deligenti tela librentur manu

vel me vel istum: quisquis e nobis cadet

nocens peribit, non potest in nos tuum errare fulmen.

IASON

Sana meditari incipe

et placida fare. si quod ex soceri domo

potest fugam levare solamen, pete.

MEDEA

Contemnere animus regias, ut scis, opes

potest soletque; liberos tantum fugae

habere comites liceat, in quorum sinu

lacrimas profundam. te novi nati manent.

IASON

Parere precibus cupere me fateor tuis;

pietas vetat: namque istud ut possim pati,

non ipse memet cogat et rex et socer.

haec causa vitae est, hoc perusti pectoris

curis levamen. spiritu citius queam

carere, membris, luce.

MEDEA

Sic natos amat?

bene est, tenetur, vulneri patuit locus.

Suprema certe liceat abeuntem loqui

mandata, liceat ultimum amplexum dare:

gratum est. et illud voce iam extrema peto,

ne, si qua noster dubius effudit dolor,

maneant in animo verba: melioris tibi

memoria nostri sedeat; haec irae data oblitterentur.

IASON

Omnia ex animo expuli,

precorque et ipse, fervidam ut mentem regas

placideque tractes: miserias lenit quies.

MEDEA

Discessit. itane est? vadis oblitus mei

et tot meorum facinorum? excidimus tibi?
numquam excidemus. hoc age, omnis advoca
vires et artes. fructus est scelerum tibi
nullum scelus putare. vix fraudi est locus:
timemur. hac aggredere, qua nemo potest
quicquam timere. perge, nunc aude, incipe
quidquid potest Medea, quidquid non potest.
tu, fida nutrix, socia maeroris mei
variique casus, misera consilia adiuva.
est palla nobis, munus aetherium, domus
decusque regni, pignus Aeetae datum
a Sole generis, est et auro textili
monile fulgens quodque gemmarum nitor
distinguit aurum, quo solent cingi comae.
haec nostra nati dona nubenti ferant,
sed ante diris inlita ac tincta artibus.
vocetur Hecate. sacra letifica appara:
statuantur arae, flamma iam tectis sonet.

Chorus Tertius

CHORUS

Nulla vis flammae tumidive venti
tanta, nec teli metuenda torti,
quanta cum coniunx viduata taedis ardet et odit :
non ubi hibernos nebulosus imbres

Auster advexit properatque torrens

Hister et iunctos vetat esse pontes ac vagus errat;

non ubi impellit Rhodanus profundum,

aut ubi in rivos nivibus solutis

sole iam forti medioque vere tabuit Haemus.

caecus est ignis stimulatus ira

nec regi curat patiturve frenos

aut timet mortem: cupit ire in ipsos

obvius enses.

Parcite, o divi, veniam precamur,

vivat ut tutus mare qui subegit.

sed furit vinci dominus profundi regna secunda.

ausus aeternos agitare currus

immemor metae iuvenis paternae

quos polo sparsit furiosus ignes ipse recepit.

constitit nulli via nota magno:

vade qua tutum populo priori,

rumpe nec sacro violente sancta foedera mundi.

quisquis audacis tetigit carinae

nobiles remos nemorisque sacri

Pelion densa spoliavit umbra,

quisquis intravit scopulos vagantes

et tot emensus pelagi labores

barbara funem religavit ora

raptor externi rediturus auri,
exitu diro temerata ponti iura piavit.

Exigit poenas mare provocatum:

Tiphys in primis, domitor profundis,

liquit indocto regimen magistro;

litore externo, procul a paternis

occidens regnis tumuloque vili

tectus ignotas iacet inter umbras.

aulis amissi memor inde regis

portibus lentis retinet carinas stare querentes.

Ille vocali genitus Camena,

cuius ad chordas modulante plectro

restitit torrens, siluere venti,

cum suo cantu volucris relicto

adfuit tota comitante silva,

Thracios sparsus iacuit per agros,

at caput tristi fluitavit Hebro:

contigit notam Styga Tartarumque,

non rediturus.

Stravit Alcides Aquilone natos,

patre Neptuno genitum necavit

sumere innumeras solitum figuras:

ipse post terrae pelagique pacem,

post feri Ditis patefacta regna

vivus ardentis recubans in Oeta
praebuit saevis sua membra flammis
tabe consumptus gemini cruoris, munere nuptae.
Stravit Ancaeum violentus ictu
saetiger; fratrem, Meleagre, matris
impius mactas morerisque dextra
matris iratae: meruere cuncti
morte quod crimen tener expiavit
Herculi magno puer inrepertus,
raptus, heu, tutas puer inter undas ?
ite nunc, fortes, perarate pontum fonte timendo.
Idmonem, quamvis bene fata nosset,
condidit serpens Libycis harenis;
omnibus verax, sibi falsus uni
concidit Mopsus caruitque Thebis.
ille si vere cecinit futura,
exul errabit Thetidis maritus;
fulmine et ponto moriens Oileus
pro suo natus patrioque pendet crimine poenas.
Igne fallaci nociturus Argis
Nauplius praeceps cadet in profundum;
coniugis fatum redimens Pheraei
uxor impendes animam marito.
ipse qui praedam spoliumque iussit

aureum prima revehi carina

[ustus accenso Pelias aeno]

arsit angustas vagus inter undas.

Iam satis, divi, mare vindicastis:

parcite iusso.

3. SAHNE

SÜTANNE

Ah çocuğum, böyle koşar adım nereye fırlıyorsun bu evden? Dur, bastır öfkeni, saldırganlığına gem vur.

Adımları dolaşıyor birbirine, sarhoş bir Maenas gibi,

hani, karlı Pindus'un zirvesinde ya da Nysa'nın sırtlarında,

gönlünde hissettiği anda tanrısını, çılgına dönen;

koşturmakta bir oraya bir buraya, hareketleri delice,

çılgın bir mecnunun ifadesi var yüzünde.

Kıpkırmızı yüzü, derin derin nefes alıp vermekte,

bağırıp çağırıyor, sel olmuş gözyaşları yanaklarından

dökülmekte,

şimdi de gülüyor birden, bin bir türlü heyecan içinde.

Duralıyor, tehdit savuruyor, hiddet kusuyor, sızlanıyor, inim inim inliyor.

Bu gönül yükünü nereye boşaltacak? Tehditlerini ne yana kusacak?

Bu dalga nerede kırılacak? Gittikçe kabarıyor öfkesi.

Öyle kolay, öyle hafif bir cinayet değil bu kafasındaki;

kendisine yenilecek. Bilirim onun öfke alametlerini, ta eskiden beri.

Büyük bir bela başımıza çörekleniyor, gaddarca, canavarca, insanlık dışı.

Öfke'nin yüzünü görüyorum, korktuğum başımıza gelmesin, tanrılardan diliyorum.

MEDEA[84]

Bir sınır mı çekmeye çalışıyorsun şu nefretine, ey zavallı,

aşkını örnek al öyleyse. Bu kral düğününe dayanabilir miyim ben,[85]

hiç öç almadan, öylece? Boşa mı geçecek bu günüm,

bunca hırsımla istediğim ve elde ettiğim halde?

Şu yeryüzü dengede tuttukça gökyüzünü tam ortada,
yuvarlandıkça hep kendi yolundan, şu pırıl pırıl dünya,
sayıya dökülmedikçe kum taneleri, izledikçe gün güneşi,
yıldızlar da geceyi, Kutup Yıldızı döndürdükçe[86]

Arctos'u hiç batırmadan denize, nehirler aktıkça enginlere,[87] benim öfkem dinmeyecek öcünü
almadan öyle,

artıkça artacak biteviye. Hangi vahşi hayvanın öfkesi,

benim kadar intikam hırsıyla yanıp tutuşabilir ki?

Ausonia denizini, Sicilia'yı yalayıp yutan bir Scylla,

bir Carybdis,

hızlı hızlı soluyan şu Titan'ı paramparça eden bir Etna,

böyle olabilir mi?

Ne gürül gürül akan nehirler, ne fırtınalı denizler,

ne Corus'un kudurttuğu Pontus, ne de kasırgalarla artan

ateşin gücü[88]

öfkemin patlamasına asla engel olamaz; alt üst edeceğim,

yerle bir edeceğim her şeyi.

Creo'dan mı korktu, Thessalia kahramanıyla savaşmaktan mı?[89]

Gerçek aşk birilerinden korkacak kadar aciz olamaz.

Tut ki zorla boyun eğdirilmiş, kendisini teslim etmiş olsun:

hiç olmazsa gelip karısıyla son bir kez konuşabilirdi;

ama o yürekli adamım bundan bile öyle korktu ki.

Creo'nun damadı değil mi,

elbette geciktirebilirdi sürgünümün o vahim anını:

bu iki oğlum için,

bana tek bir gün verildi. Ama zamanın kısa oluşuna yanmıyorum,
zaman sonsuzca uzatılacak. Olacak, öyle bir şey olacak ki bugün,
bir daha hiç kimse ondan başka şey konuşmayacak.

Tanrılara saldıracığım,
ne varsa yerinden oynatacağım.

SÜTANNE

Kendine gel, hakim ol ıstıraplarla altüst olmuş yüreğine,
ey hanımım, huzur ver şu zihnine.

MEDEA

Benim tek huzurum,
kendimle birlikte her şeyin enkaz olduğunu görmektir;
her şey benimle birlikte yok olsun. Mahvolmuşsan eğer,
her şeyi beraberinde sürüklemek huzur demektir.

SÜTANNE

Israr ediyorsan ille de, korkacağın nice şey var, bir görsene,
kendisini alıp emniyete, hiç kimse saldıramaz güçlülere.

IASON[\[90\]](#)

Ah, neden hep acı benim kaderim, neden zorlu talihim,
canımı yakarken de, korurken de, neden hep böyle kötü!

Tanrının bulduğu bunca çare,
yaşadığım tehlikelerden de berbat! Sadık kalmak isteseydim
evli olduğum karıma, başımı ölüme teslim etmek zorundaydım;
ölümü tercih etmeseydim, ah zavallı ben, sadakatimden vazgeçmeliydim.

Korku değil ki sadaketime yenilmem,

ürkek bir bağılılık. Çünkü babalarının ölümünün ardından,
çocuklarınınki gelecekti. Ey kutsal Adalet, eğer göklerdeyse yerin yurdun,
gücüne yakarıyorum ve senin tanıklığına sığınıyorum.

Baba olarak oğullarıma yenik düştüm. Eminim, o bile,
yüreği zalim olduğu halde, boyunduruğa katlanamadığı halde,
evliliğinden vazgeçmeyi tercih ederdi, çocukları yerine.

Yüreğim karar verdi yakarılarla yanına gitmeye, öfkeden
kudurduğunu bile bile,

Ama bak işte, beni gördüğü an sıçradı, çılgınlaştı,
nefretini kustu önüne, bütün acısı okunuyor yüzünde.

MEDEA

Kaçıyorum, Iason, kaçıyorum. Yeni bir şey değil benim için,
yurdumu değiştirmek; kaçma nedenim yeni:

sana kaçmıştım, senden değil. Şimdi ayrılıyorum, sürgün oluyorum,
senin beni kovduğun yuvamızdan kaçıyorum.

Kimlere geri gönderiyorsun beni? Phasis'e mi,

Colchislilere mi döneceğim,

babamın krallığına mı, kardeş kanı döktüğüm topraklara mı?

Hangi ülkeye gitmemi buyuruyorsun bana?

Hangi denizleri gösteriyorsun? Pontus boğazının ağzını mı,

soylu kralların donanmasını geri getirdiğim,

vefasız bir aşığın peşine düşüp Çarpışan Kayalarından geçirdiğim?

O küçük Iolcus'un mu, o Tempe Tapınağının mı yolunu tutacağım yoksa?

Her yolu sana açtım, kendime kapadım.

Nereye geri gönderiyorsun beni? Sürgüne sürgün emrediyorsun,

ama gideceği yeri söylemiyorsun.

Gitmeli. Kralın damadı emretti:

isyan edemem ki. Korkunç cezalar bindir üzerime:

hak ettim. Kralın öfkesi ezsın kızının bu rakibesini

zalim işkencelerle, zincirler tak ellerime,

sonsuz gecenin kayalık zindanına göm beni:

hak ettiklerimin yanında az kalır hepsi. Ah, nankör yaratık, anımsamaya zorlasana zihnini, boğanın ateşten nefesini,

dize gelmez bir soyun zalim korkuları içinde,

silahlar yetişen bir tarlada Aeetes'in ateşten sürüsünü,

ve apansız ortaya çıkan düşmanın silahlarını, bir buyruğum üzerine

topraktan çıktıkları gibi birbirlerini katleden askerleri;

uğruna yanıp tutuştuğun

Phrixus'un koçundan kazandığın ganimetleri de ekle bütün bunlara,

bir buyruğum üzerine, uyku nedir bilmeyen bir canavarın gözlerini yumuşunu

hiç bilmediği uykuya, kardeşimi ölümün kollarına teslim edişimi,

-bir tek bu günah bile birçok günaha bedel-

ve hilelerime kanan o cüretkar kızları, yaşlı babalarının organlarını

bir daha hiç dirilmeyeceği şekilde parça parça edişlerini.

[başka krallıklar ararken, kendiminkinden oldum][\[91\]](#)

Çocukların için beslediğin umutlar adına, sağlam temeller

üzerine kurduğun yuvan adına,

o yendiğim canavar adına, senin davanın üstünden

bir an bile çekmediğim bu eller adına, geçmişte kalan korkular adına,

benim evliliğime tanık olan şu gökyüzü, şu denizler adına,
merhamet et, şans senden yana olduğuna göre, hakkını ver artık şu yakarana.
Scythialıların uzaklardan yağmalayıp getirdiği bütün hazinelerden,
hatta o yanık India halklarından kapıp getirdiklerinden,
- bu hazineleri sarayımızda koyacak yer bulamadığımızdan,
altınla donatırdık ormanları - bunlardan dirhem almadım yanıma, sürgüne giderken,
kardeşimin kolları, bacakları dışında: bunları bile harcadım senin uğrunda.
Yurdum senin uğruna yıkıldı, senin uğruna yitti babam, kardeşim, utancım.
Ben bu çeyizle evlendim: şu kaçıp gidene geri ver bari hâlâ onun olanları.

IASON

Senin tümüyle yok olmanı dilerken Creo, bütün kiniyle,
gözyaşlarıma yenildi de öyle gönderilmeni emretti sürgüne.

MEDEA

Ben de bu bir ceza diyordum, görüyorum ki sürgün bir
ödölmüş aslında.

IASON

Kaçabiliyorken, kaç, kendini al götür buradan.

MEDEA

Beni ikna etmen,
Creusa için ne nimet: kıskandığı rakibesini kovuyorsun.

IASON

Medea aşık olmakla mı suçluyor yoksa beni?

MEDEA

Öldürmekle ve ihanetle de.

IASON

Söyle, söyleyebilirsen, hangi cinayetle suçlayabilirsin beni?

MEDEA

Bütün yaptıklarımla.

IASON

Bir bu kalmıştı bana söylemediğin,
bir de senin günahlarının ceremesini çekeceğim.

MEDEA

Senin tabi, tabi senin: cinayetle kazanan,
cinayet işler. Herkes karına rezil diyor,
bir tek sen koru, bir tek sen suçsuz de:
senin uğruna masumiyetini yitiren, bari senin gözünde
masum olsun.

IASON

Rezil bir yaşamı kabullenmek ne utanç verici.

MEDEA

Utanç duyulan bir yaşam yaşanmamalı.

IASON

Böyle yaşayacağına, şu ateşli yüreğinin öfkesini dindir,
sakinleş oğulların adına.

MEDEA

Tanımıyorum onları, reddediyorum, inkâr ediyorum.

Creusa mı kardeş verecek, benim oğullarıma?

IASON

Bir kraliçe o, biz sürgünlerin oğullarına, şu biçarelere, kardeş

verecek olan; yetke sahibi bir insan.

MEDEA

Dilerim biz zavallılar için böyle kötü bir gün asla olmasın, asla karışmasın anlı şanlı bir soy, aşağılık bir soyla,

Sisyphus'un torunları, Phoebus'un torunlarıyla.[\[92\]](#)

IASON

Neden, ah zavallı kadın, neden beni de, kendini de

ölüme sürüklüyorsun?

çek git, yalvarıyorum.

MEDEA

Duamı Creo işitti.

IASON

Ne yapabilirim, söyle.

MEDEA

Benim uğruma, gerekirse bir cinayet bile!

IASON

İşte burada bir kral var, şurada da.[\[93\]](#)

MEDEA

Bunlardan da daha büyük bir tehlike var:

Medea. Bırak yüz yüze çarpışalım, savaşalım, izin ver,

ödül Iason'un olsun.

IASON

Pes ettim, bu felaketlerden artık çok yoruldum.

Binlerce kez yaşadığın şu kaderin oyunlarından artık sen de kork.

MEDEA

Ben kaderi hep ayaklarımın altına aldım.

IASON

Acastus hiç peşimden ayrılmıyor.

MEDEA

Ama Creo daha yakınında:

her ikisinden de kaç, Medea seni zorlamayacak

kayınbabana karşı silahlanmana, kendini akraba kanıyla lekelemene,

kaç benimle birlikte, bütün masumiyetinle.

IASON

Peki kim karşı koyacak, savaş her iki yandan bastırırsa,

Creo ve Acastus birleştirirse güçlerini?

MEDEA

Colchislileri de ekle bunlara, Aeetes'i komutan tayin et bir de başlarına,

Pelasguslarla birlikte Scythialıları da kat istersen: hepsini gömerim toprağa.

IASON

O yüce asalardan ürküyorum.

MEDEA

Ne dersin, belki de onları istiyorsun.

IASON

Kuşkulanmasınlar, kes şu uzun uzadıya konuşmaları.

MEDEA

Şimdi, ey yüce Iuppiter, gürle o koskoca semada,

uzat uğurlu elini, intikam ateşlerini hazırla,

yar bulutları, sars bütün dünyayı!

Rastgele savur hınç dolu yıldırımlarını, bakma,

ha bana, ha ona: hangimiz ölürsek ölelim,

bir suçlu kalkar ortadan: bize yolladığın şimşeklerin

yanılacak hali yok ya.

IASON

Mantıklı düşün artık,

sakin konuş. Kayınbabamın sarayında varsa

sürgününe bir çare, artık benden onu iste.

MEDEA

Yüreğim hep hor görür, bilirsin, kralların hazinelerini,

hep böyle oldu; sen sadece izin ver bana şu sürgünümde

alayım çocuklarımı yanıma, gözyaşlarımı dökeyim

kucaklarına. Seni yeni doğacak çocukların bekliyor nasıl olsa.

IASON

Dileklerini yerine getirmek isterim, yürekten söylüyorum,

ama onlara bağlılığım buna izin vermiyor: Böyle bir şeye

beni zorlayamaz,

hiç kimse, kral da olsa, kayınbabam da.

Bu benim yaşam nedenim, kaygılar içinde yanıp tutuşan

yüreğimin tesellisi. Canımdan olurum,

bedenimden, ışıktan olurum da onlardan vazgeçmem.

MEDEA[94]

Demek oğullarını bu kadar seviyor?

iyi, yakalandı, yaralayacağım yeri açık etti işte.

Hiç olmazsa izin ver, bir konuşayım,[\[95\]](#)

son kez sarılayım, izin ver,

minnettar kalırım sana. Son kez istiyorum bunu senden,

şu şaşkın yüreğimden acı sözler döktüysem eğer,

hiçbiri kalmasın n'olur senin zihninde. Benden güzel şeyler kalsın belleğinde,

öfkeyle söylenenler unutulup gitsin bir an önce.

IASON

Bütün yüreğimden sildim hepsini,

senden dileğim, hakim ol artık o ateşli gönlüne,

sakinleş, teslim ol kaderine: acılar diner sükunetle.

MEDEA[\[96\]](#)

Çekip gitti. Öyle mi? Demek çıkarıp beni aklından, bunca yaptıklarımı

çekip gidebiliyor? Söküp atmak böyle kolay mı beni?

Ben asla sökölüp atılmam. Haydi iş zamanı, bütün güçlerini,

bütün sanatını çağır göreve. Senin için günahlarının ödülü,

hiçbirini günah saymamak. Hileye bile yer kalmadı,

zaten benden korkuyorlar. Haydi saldır,

hiç kimsenin korku duyamayacağı bir şeye. Bastır haydi,

cesaretini gösterme zamanı, başla,

elinden ne geliyorsa, Medea, ya da ne gelmiyorsa.

Sen, sadık sütanam, yasımın yoldaşı,

türlü türlü dertlerimin yoldaşı, bu acı kararlarıma ortak ol.

Bir harmanım var benim, -gökler hakimi sarayımın armağanı,

saltanatının şanı şerefi, Güneş tarafından Aeetes'e verilmiş,

soyumun nişanesi; gerdanlığım var bir de,

altınla örülmüş ıslıl ıslıl parıldar, taşlarının parıltısı

daha da çekici kılar altınları, çepeçevre sarar hep saçlarımı.

Armağanımdır, götürsün oğullarım o geline, işte bütün bunları, ama önce sıvansın, boyansın
ölümcül büyülerimle.

Çağrısın Hecate; hazırla cenaze törenlerini de:

sunaklar dikilsin, gür gür yansın ateşler evimizde.

3. KORO

KORO

Ne güçlü ateşlerden korkmalı, ne kuduran fırtınalardan,

ne de döne döne savrulan mızraklardan,

evliliği bitmiş, terkedilmiş bir eşin

yangını, nefreti kadar:

ne bulutlu Auster kış yağmurları getirdiğinde,

ne döne döne, gürül gürül akan Hister[97]

yolundaki köprüleri yıkıp geçtiğinde,

sel olup etrafa saçıldığında;

ne denizin derinlerine çekildiğinde Rhodanus,[98]

ne de baharın ortasında, güneş yakıp kavurduğunda

karları eriyip de dereler halinde

çözüldüğünde Haemus.[99]

İşte bu kadar kördür öfkenin körüklediği ateş,

denetlenmez, dizginlenmez,

ölümden korkmaz; kılıçlara karşı durur tutkuyla, ihtiyatsız.

Esirgeyin, ey tanrılar, lütuf bağışlayın, yalvarıyoruz,

yaşasın, denizleri dize getiren o yiğit.[\[100\]](#)

Ama enginlerin hakimi öfkesinden kudurmuş,[\[101\]](#)

elinden alındı diye evrenin o ikinci krallığı.[\[102\]](#)

Sürmeye kalkışınca ölümsüz atları,[\[103\]](#)

bu genç, babasının sınırlarını çıkarınca aklından,

göğün zirvesinden yağan o kavurucu ateşleri,

çekti kendiliğinden üstüne.

Bilinen yol, pahalıya mal olmaz hiç,

atalarının evvelce keşfettiği yoldan git güvenle,

kırıp parçalama vahşice,

şu evrenin el değmemiş yasalarını.

Kim dokunmuşsa o cüretkar teknenin,

anlı şanlı küreklerine, o kutsal ormanın

koyu kara gölgesinden kim etmişse Pelion’u,[\[104\]](#)

kim geçmişse çarpışan kayaların arasından,

bunca zorluklarını aşıp derin denizlerin,

kim bağlamışsa palamarı o vahşi kıyılara,

yabanın hazinesini kim kapıp götürmeyi koymuşsa aklına,

korkunç bir ölümle ödemiş

denizin hakkını gasbetmenin cezasını.

Başkaldırıların bedelini ödetti deniz.

İlkin, derinler hakimi, Tiphys,

dümenini bıraktı acemi bir efendiye.

Yabancı bir kıyıda, baba ocağından çok uzaklarda,

ölmüş yatıyor, gösterişsiz bir gömüt altında,

tanımadığı bilmediği gölgeler arasında.[\[105\]](#)

Bu yüzden Aulis yitirdiği kralını hiç unutmamış[\[106\]](#)

hâlâ tutmakta o gemileri limanlarda,

gemilerse denize açılmadıklarından, sızım sızım sızlanmakta.

Güzel sesli Camena'nın o ünlü oğlu,[\[107\]](#)

mızrabı dokununca tellere, ahenkle,

dereler akmaz olur, rüzgâr susardı,

kuşlar kendi şarkısını keser, üşüşürdü başına

orman da eşlik ederdi onlara, baştan sona.

Thracia çayırlarına uzanmış yatıyor şimdi,

başı kapılmış gidiyor Hebrus'un kasvetli sularına;[\[108\]](#)

ulaştı en sonunda o tanıdık Styx ırmağına, Tartarus'a,[\[109\]](#)

geri dönmemek üzere bir daha asla.

Alcides yere serdi Aquilo'nun oğullarını,[\[110\]](#)

Neptunus'un oğlunu katletti,

kendini bin türlü şekle sokan genç adamı;[\[111\]](#)

ama kendisi de karalara, denizlere barış getirip de,

vahşi Dis'in krallığını açığa çıkardıktan sonra,

canlı canlı uzanmış yatıyor, alev alev yanan Oeta'da,[\[112\]](#)

sunmuş bütün bedenini vahşi ateşlere,

eriyip tükenmiş bir çift irinden oluşan o zehirle,[\[113\]](#)

şu karısının armağanı.[\[114\]](#)

Yaban domuzu bir vurdu, Ancaeus'u yere devirdi;[115]

Meleager anasının kardeşini haksızca öldürdü,[116]

öfkeden kuduran anasının kollarında can verdi.

Tamam, bütün bunlar ölümü hak etti:

Ama hangi suçun bedelini ödedi ölümüyle o küçük çocuk,[117]

koca Hercules'in arayıp da asla bulamadığı,

sulara kapılıp gitti, heyhat, emin eller arasında?[118]

Haydi gidin, ey yiğitler, şimdi dolaşın baştan sona engin denizi, bir pınardan korkuyordunuz zamanında.

Idmon çok iyi biliyordu kaderini,[119]

ama bir yılan onu gömdü Lybia kumlarına yine de;

Herkese doğruyu söylerken Mopsus, bir tek kendine

yalan söyledi,[120]

öldü ve Thebai'den çok uzaklara gitti.

Gelecek hakkında doğruyu söylemişse,

Thetis'in kocası sürgün olarak dolaşacak,[121]

Yıldırımın, denizin hışmına uğrayıp can verdi

Oileus'un oğlu[122]

hem kendisinin, hem de babasının

suçunun bedelini ödeyecek.

O hilekar ateşle Argoslulara zarar vermek üzereyken,

Nauplius paldır küldür düştü denizin derinlerine;[123]

Pherae'lı kocasının kaderini üstlenerek,[124]

kendi canını verip kocasınınkini kurtardı o eş.[125]

Talan emrini veren kahraman bile, altın postun,

o ganimetin ilk gemiyle getirilmesini emreden adam,

(Pelias, o kızgın tunçtan kazanda kaynadı)

o daracık sulara çalkalanarak haşlandı.

Artık yeter, ey tanrılar, denizin öcünü aldınız:

o emir kuluna kıymayın, n'olur.[\[126\]](#)

Actus Quartus / 4. SAHNE

Actus Quartus

NUTRIX

Pavet animus, horret: magna perniciēs adest.
immane quantum augescit et semet dolor
accendit ipse vimque praeteritam integrat.
vidi furem saepe et aggressam deos,
caelum trahentem: maius his, maius parat
Medea monstrum. namque ut attonito gradu
evasit et penetrale funestum attigit,
totas opes effundit et quidquid diu
etiam ipsa timuit promit atque omnem explicat
turbam malorum, arcana secreta abdita,
et triste laeva comprecans sacrum manu
pestes vocat quascumque ferventis creat
harena Libyae quasque perpetua nive
Taurus coercet frigore Arctoo rigens,
et omne monstrum. tracta magicis cantibus
squamifera latebris turba desertis adest.
hic saeva serpens corpus immensum trahit
trifidamque linguam exertat et quaerit quibus
mortifera veniat: carmine audito stupet
tumidumque nodis corpus aggestis plicat
cogitque in orbes. «Parva sunt» inquit «mala
et vile telum est, ima quod tellus creat:

caelo petam venena. iam iam tempus est

aliquid movere fraude vulgari altius.

huc ille vasti more torrentis iacens

descendat anguis, cuius immensos duae,

maior minorque, sentiunt nodos ferae

(maior Pelasgis apta, Sidoniis minor),

pressasque tandem solvat Ophiuchus manus

virusque fundat; adsit ad cantus meos

laccessere ausus gemina Python numina,

et Hydra et omnis redeat Herculeae manu

succisa serpens, caede se reparans sua.

tu quoque relictis pervigil Colchis ades,

sopite primum cantibus, serpens, meis.»

Postquam evocavit omne serpentum genus,

congerit in unum frugis infaustae mala:

quaecumque generat invius saxis Eryx,

quae fert opertis hieme perpetua iugis

sparsus cruore Caucasus Promethei,

et quis sagittas divites Arabes linunt

pharetraque pugnax Medus aut Parthi leves,

aut quos sub axe frigido sucos legunt

lucis Suebae nobiles Hyrcaniis;

quodcumque tellus vere nidifico creat

aut rigida cum iam bruma decussit decus

nemorum et nivali cuncta constrinxit gelu,
quodcumque gramen flore mortifero viret,
dirusque tortis sucus in radicibus
causas nocendi gignit, attrectat manu.

Haemonius illas contulit pestes Athos,
has Pindus ingens, illa Pangaei iugis
teneram cruenta falce deposuit comam;
has aluit altum gurgitem Tigris premens,
Danuvius illas, has per arentes plagas
tepidis Hydaspes gemmifer currens aquis,
nomenque terris qui dedit Baetis suis
Hesperia pulsans maria languenti vado.
haec passa ferrum est, dum parat Phoebus diem,
illius alta nocte succisus frutex;
at huius ungue secta cantato seges.

Mortifera carpit gramina ac serpentium
saniem exprimit miscetque et obscenas aves
maestique cor bubonis et raucae strigis
exsecta vivae viscera. haec scelerum artifex
discreta ponit: his rapax vis ignium,
his gelida pigri frigoris glacies inest.
addit venenis verba non illis minus
metuenda. sonuit ecce vesano gradu
canitque. mundus vocibus primis tremit.

MEDEA

Comprecor vulgus silentum vosque ferales deos
et Chaos caecum atque opacam Ditis umbrosi domum,
Tartari ripis ligatos squalidae Mortis specus.
supplicis, animae, remissis currite ad thalamos novos:
rota resistat membra torquens, tangat Ixion humum,
Tantalus securus undas hauriat Pirenidas,
gravior uni poena sedeat coniugis socero mei:
lubricus per saxa retro Sisyphum solvat lapis.
vos quoque, urnis quas foratis inritus ludit labor,
Danaides, coite: vestras hic dies quaerit manus.
Nunc meis vocata sacris, noctium sidus, veni
pessimos induta vultus, fronte non una minax.
Tibi more gentis vinculo solvens comam
secreta nudo nemora lustravi pede
et evocavi nubibus siccis aquas
egique ad inum maria, et Oceanus graves
interius undas aestibus victis dedit;
pariterque mundus lege confusa aetheris
et solem et astra vidit et vetitum mare
tetigistis, ursae. temporum flexi vices:
aestiva tellus horruit cantu meo,
coacta messem vidit hibernam Ceres;
violenta Phasis vertit in fontem vada

et Hister, in tot ora divisus, truces
compressit undas omnibus ripis piger.
sonuere fluctus, tumuit insanum mare
tacente vento; nemoris antiqui domus
amisit umbras vocis imperio meae.
[die reducto Phoebus in medio stetit,
Hyadesque nostris cantibus motae labant]
Aadesse sacris tempus est, Phoebe, tuis.
Tibi haec cruenta sorta texuntur manu,
novena quae serpens ligat,
tibi haec Typhoeus membra quae discors tulit,
qui regna concussit Iovis.
vectoris istic perfidi sanguis inest,
quem Nessus expirans dedit.
Oetaeus isto cinere defecit rogos,
qui virus Herculeum bibit.
piae sororis, impiae matris, facem
ultricis Althaeae vides.
reliquit istas invio plumas specu
Harpyia, dum Zeten fugit.
his adice pinnae saevae Stymphalidos
Lernaea passae spicula.
Sonuistis, arae, tripodas agnosco meos
favente commotos dea.

Video Triviae currus agiles,
non quos pleno lucida vultu
pernox agitat,
sed quos facie lurida maesta,
cum Thessalicis vexata minis
caelum freno propiore legit.
sic face tristem pallida lucem
funde per auras;
horrore novo terre populos,
inque auxilium, Dictynna, tuum
pretiosa sonent aera Corinthi.
Tibi sanguineo
caespite sacrum sollemne damus,
tibi de medio rapta sepulcro
fax nocturnos sustulit ignes,
tibi mota caput
flexa voces cervice dedi,
tibi funereo de more iacens
passos cingit vitta capillos,
tibi iactatur
tristis Stygia ramus ab unda.
tibi nudato pectore maenas
sacro feriam bracchia cultro.
manet noster sanguis ad aras:

assuesce, manus, stringere ferrum

carosque pati posse cruores –

sacrum laticem percussa dedi.

Quodsi nimium saepe vocari

quereris votis, ignosce, precor:

causa vocandi,

Persei, tuos saepius arcus

una atque eadem est semper, Iason.

Tu nunc vestes tinge Creusae,

quas cum primum sumpserit, imas

urat serpens flamma medullas.

Ignis fulvo clusus in auro

latet obscurus,

quem mihi caeli qui furta luit

viscere feto

dedit et docuit

condere vires arte, Prometheus;

dedit et tenui

sulphure tectos Mulciber ignes,

et vivacis fulgura flammae

de cognato Phaethonte tuli.

habeo mediae dona Chimaerae,

habeo flammās

usto tauri gutture raptas,

quas permixto felle Medusae

tacitum iussi servare malum.

Adde venenis stimulos, Hecate,

donisque meis

semina flammae condita serva:

fallant visus tactusque ferant,

meet in pectus venasque calor,

stillent artus ossaque fument

vincatque suas flagrante coma

nova nupta faces.

Vota tenentur:

ter latratus audax Hecate

dedit, et sacros edidit ignes

face luctifera.

Peracta vis est omnis. huc natos voca,

pretiosa per quos dona nubenti feram.

Ite, ite, nati, matris infaustae genus,

placate vobis munere et multa prece

dominam ac novercam. vadite et celeres domum

referte gressus, ultimo amplexu ut fruar.

Chorus Quartus

CHORUS

Quonam cruenta maenas

praeceps amore saevo

rapitur? quod impotenti

facinus parat furore?

vultus citatus ira

riget, et caput feroci

quatiens superba motu

regi minatur ultro.

quis credat exulem?

Flagrant genae rubentes,

pallor fugat ruborem.

nullum vagante forma

servat diu colorem.

huc fert pedes et illuc,

ut tigris orba natis

cursu furente lustrat

Gangeticum nemus.

Frenare nescit iras

Medea, non amores;

nunc ira amorque causam

iunxere: quid sequetur?

quando efferet Pelasgis

nefanda Colchis arvis

gressum metuque solvet

regnum simulque reges?

nunc, Phoebe, mitte currus

nullo morante loro,

nox condat alma lucem,

mergat diem timendum

dux noctis Hesperus.

4. SAHNE

SÜTANNE

Ürperiyor yüreğim, korkular içinde: büyük yıkım yaklaşıyor. Nasıl da dev gibi büyüyor acısı, kendi ateşini körüklüyor, eski gücü dirildikçe diriliyor.

Çok kez gördüm öfkesinin artışı, tanrılara başkaldırışını, gökyüzünü yere çekişini: bunlardan daha büyük, çok daha büyük bir şey hazırlıyor

Medea, canavarca bir şey. Deli adımlarla çıktığına göre, ölümün en derin odasına süzülüp girdiğine göre, bütün marifetlerini meydana döktüğüne göre, uzun süredir kendisinin bile korktuğu[127]

ne var ne yoksa açığa çıkardığına göre ve kötülüğün hizmetçilerini teker teker çözdüğüne göre, sırları, gizleri ve saklı olanları; sol elini o kederli sunağa koyup dualar ediyor,[128]

bütün belaları çağırıyor, yakıp kavuran Libya kumlarının yarattığı ne varsa hepsini, Arctos'un soğuğuyla buz kesen Taurus'un hiç kalkmayan karlarıyla örtülü her şeyi,[129]

her tür canavarı. Büyülü sözlerine kapılıp işte geliyor pullarla kaplı bir alay, gizli sığınaklarından çıkarak.

İşte vahşi bir yılan, koca gövdesini sürüyor, fırlatıp dışarı o üç çatallı dilini, bakınıp duruyor ölüm kusmak için geldiklerine; büyülü sesi işitince kalakalıyor olduğu yerde,

boğum boğum kabaaran bedenini büklüm büklüm şişiriyor,

halkalarına sokup çörekleniyor. “Bunlar çok küçük belalar,”

diyor Medea,

“güçsüz silahlar, bu toprağın derinlerinde bitenler.

Gökte aramalıyım zehirlerimi. Zamanı geldi artık, zamanı geldi,

harekete geçirmeli sıradan hilelerden çok daha yücelerini.

İşte o devasa bir girdap gibi duran yılan, buraya,

aşağıya inmeli, koskoca boğumlarıyla

o iki vahşi ayıya dokunan o yılan, hem küçüğüne, hem de büyüğüne,[\[130\]](#)

(büyüğü Yunanlılara yarar, küçüğü Sidonlulara),[\[131\]](#)

sonunda açmalı o kavuşturduğu ellerini Ophiuchus,[\[132\]](#)

dökmeli zehrini; gelip büyülerime destek olmalı,

şu iki göksel ilaha kafa tutmaya kalkışan Python da,[\[133\]](#)

Hydra da dönmeli ve daha niceleri, Hercules’in kılıcıyla kestiği

ama kendi kendisinden yeniden dirilen yılanlar, dönmeli.

Sen de bırak Colchis’i, gel, ah gözünü bir an bile yummayan,

ilk kez benim tılsımlarımla uykuya dalan yılan.”

İşte böyle çağırdıktan sonra bütün yılan soyunu teker teker, o uğursuz otların zehirlerini de yığıyor üst üste:

geçit vermez Eryx’in yalçın kayalarında biten ne varsa,[\[134\]](#)

bütün hepsini, Caucasus’un sonsuz kışlarıyla örtülü

yamaçlarında yetiştirdiği

şu Prometheus’un sıçrayan kanından doğanları;[\[135\]](#)

zengin Arabialıların oklarına sıvadığı her zehri,[\[136\]](#)

ya da Medlerin, şu cengaver okçuların, ya da o çevik

Partların;[\[137\]](#)

Sueb liderlerinin soğuk kuzey yıldızının altında

topladığı,[138]

Hercynia korularından elde ettiği öz suları,[139]

toprak ne yetiştirmişse yuvalama mevsimi, baharda,

ya da o kaskatı kış vurup devirince koruların bütün süsünü, kar soğuğuyla zincirleyince bütün yeryüzünü;

zehirli çiçekler açacak olan her tomurcuğu,

kıvrık köklerde zehir soluyan,

bin türlü ölümcül özü, hepsini, hepsini alıyor ellerine.

İşte şunlar Haemonia'daki Athos'tan topladığı meşum

otlar,[140]

bunlar da o koskoca Pindus'tan, şunlar Pangaea'nın

yamaçlarında,

onun kanlı orağına narin yapraklarını teslim edenler,[141]

bunları Tigris besledi, derin girdaplarına batırarak,[142]

Danuvius ise şunları, diğerlerini değerli taşlar taşan

Hydaspes,[143]

ılık sularıyla, sıcaktan kavrulmuş yörelerden akarken,

ve Baetis, kendi topraklarına adını veren,[144]

miskin miskin akarak Hesperia Denizinin içlerine

sokulan.[145]

Şuradaki bıçağı hissettiğinde, tam Phoebus günü getirmek üzereydi,

şunun sapı kesildiğinde vakit gece yarısıydı;

büyülü tırnağıyla kopardı şu tahılı.

Öldürücü otlar topluyor, yılanların zehrini

serpiyor üstlerine, birbirine karıyor ve beraberce kaynatıyor

murdar kuşları, acı acı bağırان baykuşun yüreğini,

cıyak cıyak bağırان kan emicinin[\[146\]](#)

diri diri kesilen bağırsaklarını. Ayrı ayrı yerleştiriyor işte bunları,

cinayet ustası o kadın: Bunlarda ateşin yırtıcı gücü var,

şunlarda ise uyuşturucu soğuşun dondurucu buzları.

Bir de tılsımlı sözler katıyor bu zehirlere,

onlar kadar korkunç. İşte sesi duyuluyor çılgın adımlarının,

büyüler söylüyor. Daha ilk sözcüklerinde dünya sarsılıyor.

MEDEA

Hepinize birden yalvarıyorum sessiz gölgeler alayı, ve sizlere ölüm tanrıları

ve o ışıksız Chaos, o gölgeli Dis'in karanlıklara kefenlenmiş evi,

Tartarus'un ırmaklarının birbirine örüldüğü mağaraları, o sefil Ölüm'ün.

Bırakın çektiğiniz işkenceleri, ey ruhlar, koşun o yeni gelinin zifaf yatağına:

O uzuvları döndüren tekerlek dursun, bassın toprağı İxion,[\[147\]](#)

içsin Tantalus Pirene sularını huzur içinde.[\[148\]](#)

daha ağır işkenceler vurulsun benim kocamın bir tek kayınbabasına:

kaysın o taş kayalardan, yuvarlasın Sisyphus'u geriye.

Sizler de, ey boş kovalarıyla boşa emek harcayan

Danaus kızları, gelin toplanın: elbirliği yapmanız isteniyor sizden bugün.[\[149\]](#)

Şimdi seni çağırıyorum sihirli sözlerimle, ey gecelerin yıldızı, gel,[\[150\]](#)

en korkunç yüzünü giy, bir bakışınla binbir tehdit savur.

Soyumun adetine uydum, senin için saçlarımın bağıını çözdüm,

yalınayak dolaştım gizemli korularını,

yağmurları çağırdım kupkuru bulutlardan

denizleri derinlere sürüdüm, Oceanus içine çekti

ağır dalgalarını, akıntılarını alt ettiğimde;

Yasası karışınca göklerin zirvesinin,

hem güneş göründü yeryüzünde, hem de yıldızlar, aynı anda,

yasaklanan denize

değdiniz sizler de, ey Ursa Yıldızları, mevsimler de yer

değiştirdi sayemde;[\[151\]](#)

yaz mevsimi dondurdu toprağı, büyülerimle,

görmek zorunda kaldı kış hasadını Ceres,[\[152\]](#)

Phasis döndürdü o vahşi akıntısını kendi kaynağına,

ve Hister, değişik ağızlardan akıp giderken, sıkıca tutup gerdi[\[153\]](#)

vahşi sularını, yavaş yavaş süzüldü kıyıları boyunca.

Dalgalar kükredi, öfke kustu çılgın deniz,

sessizce esen rüzgârlara rağmen; eski korunun damı,

yitirdi gölgelerini, boyun eğip büyülü sesimin buyruğına.

[günü terk etti Phoebus, durdu göğün tam zirvesinde,

tılsımlı sözlerimle Hyades oynayıp yerlerinden, kaymaya

başladılar][\[154\]](#)

Şimdi senin kutsal törelerini uygulama zamanı geldi, ey Phoebe.

Senin için örülüyor bu çelenkler kan lekeli ellerle,

dokuz yılanla bağlanıyor birbirine,

işte uyumsuzluk getiren Typhon'un bu uzuvları,[\[155\]](#)

Iovis'in tahtını bile sarstılar.[\[156\]](#)

Bunun içinde o hain hamalın kanı var,

Nessus verdi bunu tam ölürken.

Bu kül Oetada yanan odunların külü,

irinini içmiş Hercules'in.

Şu gördüğün intikamcı Althaea'nın çırağısı,

o vefalı kız kardeşin, vefasız ananın.[\[157\]](#)

Bu tüyleri Harpyia bıraktı şu sapa mağaraya,[\[158\]](#)

tam kaçarken Zetes'den.[\[159\]](#)

Stymphalus kuşlarının tüylerini de kat bunlara,[\[160\]](#)

Lerna canavarının oklarıyla yaralanan.[\[161\]](#)

Gürlüyorsunuz, ey sunaklar, biliyorum taburelerimi oynatıyor,[\[162\]](#)

bana hayır getirecek o tanrıça.

Trivia'nın hızlı arabasını görüyorum,[\[163\]](#)

dolunay halinde değil yüzü,

gece boyu ıslıl ıslıl parlayan;

sapsarı, kasvetli yüzünü nasıl giyer hani,

Thessalialıların tehditlerinden azap çektiğinde,[\[164\]](#)

nerdeyse sıyırıp geçer ya gökyüzünü, işte öyle,

Dök kasvetli ışığını o solgun çırağınla,

baştan sona bütün gökyüzüne;

Korku sal ölümlülerin yüreğine, hiç bilmedikleri ürküntülerle;

senin yardımına koşmak için, ey Dictynna,[\[165\]](#)

o değerli tunçları çalsınlar Corinthus'ta.[\[166\]](#)

Senin için kanlı sunaklarda

kutsal bir ayin düzenliyorum,

bir mezarın ortasından çaldığım şu çırağ,

senin için yükseltsin ışıklarımı geceye,

başımı sallayıp

boynumu eğip senin için dualar ediyorum,[\[167\]](#)

senin için uzanıyorum tabuta, ceset misali,

şu yünden bant topluyor dağınık saçlarımı,

senin için sallıyorum,

Styx sularından gelen şu dalı, hüznle,

senin için açtım göğsümü bir Maenas gibi,[\[168\]](#)

o kutsal bıçağı kollarıma vuruyorum.

Benim kanım kalmalı bu sunaklarda:

Alış, ey el, kılıç çekmeye,

sevdiklerinin kanına dayanabilmeye-

işte bir vuruşta, kutsal kanımı akıttım.[\[169\]](#)

Dualarımla bu kadar çok çağırdığımdan

bıktıysan, affet, yalvarıyorum:

sürekli duamın nedeni,

ey Perseus'un kızı, senin o hilaline,[\[170\]](#)

tektir ve hep tek kalacak: Iason.

Sen şimdi bula buna Creusa'nın giysilerini,[\[171\]](#)

giydiği anda, alevler süzölsün

ta içine, iliklerine kadar yanıp tutuşsun.

Kefenlenmiş bir ateş

pusuya yatmış bu kızıl altında,[\[172\]](#)

bana bunu Prometheus verdi, gökten çaldığının bedelini

hep yeniden doğan bir ciğerle ödeyen,[\[173\]](#)

ve ateşin gücünü sanatla korumamı öğreten kişi.

Mulciber de verdi bana[\[174\]](#)

o incecik sülfürde gizlenen ateşi,

ve akrabam Phaethon'dan da,[\[175\]](#)

bu capcanlı alevin ısıltısını aldım.

Bu armağanlarım Chimaera'nın karnından,[\[176\]](#)

bu alevleri ise kapıp kaçtım,

o boğanın ateşli boğazından,[\[177\]](#)

Medusa'nın safrasına karıştırdım onları,[\[178\]](#)

kötü gücünü korumasını buyurdum, gizliden gizliye.

Kat sen de kışkırtıcı zehrini, ey Hecate,

bu benim armağanlarıma,

koru, saklı tut ateşin tohumlarını:

bakınca aldatsın, dokununca dayansınlar alabildiğine,

sıcaklık yayılsın yüreğine, damarlarına,

eklemleri erisin, kemikleri için için yansın,

alev alev yansın saçları,

sönük kalsın yanında düğün çırağları.

Dualarım kabul oldu sonunda:

üç kez havladı köpekleri Hecate'nin, cüretkarca,

kutsal ateşler yükseltti,

parıl parıl parıldayan meşalesi.

Gücüm artık tam yerinde. Çağır oğullarımı buraya,
götür bu pahalı armağanları onlarla birlikte, o yeni geline.

Gidin, gidin artık, oğullarım, lanetli ananın evlatları,
çok çok yalvarın, kendiniz için armağanlarla yatıştırın
o hanımınızı, üvey ananızı. Haydi gidin ve tez elden
dönün evinize ki son kez kucaklayayım sizleri, tattırın bana bu sevinci.

4. KORO

KORO

Nereye sürükleniyor böyle, bu kanlı Maenas,
vahşi aşkıyla, paldır küldür?

Ne cinayetler planlıyor,
bu dizginsiz öfkesiyle?

Bir anda yüzü kaskatı kesilmiş
hiddetinden, başını sallıyor,
çılgın gibi, ama vakur hareketleri,
krala tehdit savuruyor kendi kendine.

Kim der ki bu kadın bir sürgün?

Yanakları al al olmuş, ateş gibi yanıyor,
kızılken bir anda sapsarı kesiliyor;
çehresi hep değişiyor,
uzun süre aynı renkte kalmıyor.

Bir oraya, bir buraya gidip geliyor,
yavruları alınmış bir kaplan gibi,

Ganj ormanlarında

çılgınca koşuşturup dolanan.

Öfkelerine gem vurmak nedir bilmiyor

Medea, tutkularına da;

Öfke ve aşk birleşti mi

aynı amaçta, artık ne gelecek bir düşünün daha sonra?

Ne zaman çekecek ayaklarını

Yunan topraklarından, bu lanet Colchisli,

ne zaman kurtaracak kendi hiddetinden,

bu krallığı ve krallarını, aynı anda?

Şimdi, ey Phoebe, sür atlarını,

dizginleri elleme sakın, hiç duraksama,

uğur getirsin gece, ışığı gizlesin,

gömsün o korkunç günü,

gecenin önderi Hesperus.[\[179\]](#)

Actus Quintus / 5. SAHNE

Actus Quintus

NUNTIUS

Periere cuncta, concidit regni status;
nata atque genitor cinere permixto iacent.

CHORUS

Qua fraude capti?

NUNTIUS

Qua solent reges capi: donis.

CHORUS

In illis esse quis potuit dolus?

NUNTIUS

Et ipse miror, vixque iam facto malo
potuisse fieri credo.

CHORUS

Quis cladis modus?

NUNTIUS

Avidus per omnem regiae partem furit
ut iussus ignis: iam domus tota occidit,
urbi timetur.

CHORUS

Unda flammis opprimat.

NUNTIUS

Et hoc in ista clade mirandum accidit:
alit unda flammis, quoque prohibetur magis,

magis ardet ignis: ipsa praesidia occupat.

NUTRIX

Effer citatum sede Pelopea gradum,

Medea, praeceps quaslibet terras pete.

MEDEA

Egone ut recedam? si profugissem prius,

ad hoc redirem. nuptias specto novas.

quid, anime, cessas? sequere felicem impetum.

pars ultionis ista, qua gaudes, quota est?

amas adhuc, furiose, si satis est tibi

caelebs Iason. quaere poenarum genus

haut usitatum iamque sic temet para:

fas omne cedat, abeat expulsus pudor;

vindicta levis est quam ferunt purae manus.

incumbe in iras teque languentem excita

penitusque veteres pectore ex imo impetus

violentus hauri. quidquid admissum est adhuc,

pietas vocetur. hoc age et faxis sciant

quam levia fuerint quamque vulgaris notae

quae commodavi scelera. prolusit dolor

per ista noster: quid manus poterant rudes

audere magnum? quid puellaris furor?

Medea nunc sum; crevit ingenium malis.

iuvat, iuvat rapuisse fraternal caput,

artus iuvat secuisse et arcano patrem
spoliasse sacro, iuvat in exitium senis
armasse natas. quaere materiam, dolor:
ad omne facinus non rudem dextram afferes.
Quo te igitur, ira, mittis, aut quae perfido
intendis hosti tela? nescio quid ferox
decrevit animus intus et nondum sibi
audet fateri. stulta properavi nimis:
ex paelice utinam liberos hostis meus
aliquos haberet! quidquid ex illo tuum est,
Creusa peperit. placuit hoc poenae genus,
meritoque placuit. ultimum, agnosco, scelus
animo parandum est - liberi quondam mei,
vos pro paternis sceleribus poenas date.
Cor pepulit horror, membra torpescunt gelu
pectusque tremuit. ira discessit loco
materque tota coniuge expulsa redit.
egone ut meorum liberum ac prolis meae
fundam cruorem? melius, a, demens furor!
incognitum istud facinus ac dirum nefas
a me quoque absit; quod scelus miseri luent?
scelus est Iason genitor et maius scelus
Medea mater - occidant, non sunt mei;
pereant, mei sunt. crimine et culpa carent,

sunt innocentes: fateor : et frater fuit.

quid, anime, titubas? ora quid lacrimae rigant

variamque nunc huc ira, nunc illuc amor

diducit? anceps aestus incertam rapit;

ut saeva rapidi bella cum venti gerunt,

utrimque fluctus maria discordes agunt

dubiumque fervet pelagus, haut aliter meum

cor fluctuatur: ira pietatem fugat

iramque pietas. cede pietati, dolor.

Huc, cara proles, unicum afflictæ domus

solamen, huc vos ferte et infusos mihi

coniungite artus. habeat incolumes pater,

dum et mater habeat - urguet exilium ac fuga:

iam iam meo rapiuntur avulsi e sinu,

flentes, gementes osculis - pereant patri,

periere matri. rursus increscit dolor

et fervet odium, repetit invitam manum

antiqua Erinys. ira, qua ducis, sequor.

utinam superbae turba Tantalidos meo

exisset utero bisque septenos parens

natos tulissem! sterilis in poenas fui.

fratri patrique quod sat est, peperì duos.

Quonam ista tendit turba Furiarum impotens?

quem quaerit aut quo flammeos ictus parat,

aut cui cruentas agmen infernum faces
intentat? ingens anguis excusso sonat
tortus flagello. quem trabe infesta petit
Megaera? cuius umbra dispersis venit
incerta membris? frater est, poenas petit.
dabimus, sed omnes. fige luminibus faces,
lania, perure, pectus en Furiis patet.
Discedere a me, frater, ultrices deas
manesque ad imos ire securas iube ;
mihi me relinque et utere hac, frater, manu
quae strinxit ensem - victima manes tuos
placamus ista.

Quid repens affert sonus?
parantur arma, meque in exitium petunt.
excelsa nostrae tecta conscendam domus
caede incohata. perge tu mecum comes.
tuum quoque ipsa corpus hinc mecum aveham.
nunc hoc age, anime: non in occulto tibi est
perdenda virtus; approba populo manum.

IASON

Quicumque regum cladibus fidus doles,
concorre, ut ipsam sceleris auctorem horridi
capiamus. huc, huc, fortis armiferi cohors,
conferte tela, vertite ex imo domum.

MEDEA

Iam iam recepi sceptrum germanum patrem,
spoliumque Colchi pecudis auratae tenent;
rediere regna, rapta virginitas redit.

o placida tandem numina, o festum diem,
o nuptialem! vade : perfectum est scelus-
vindicta nondum: perage, dum faciunt manus.

quid nunc moraris, anime? quid dubitas potens?

iam cecidit ira? paenitet facti, pudet.

quid, misera, feci? misera? paeniteat licet,
feci. voluptas magna me invitam subit,
et ecce crescit. derat hoc unum mihi,
spectator iste. nil adhuc facti reor:

quidquid sine isto fecimus sceleris perit.

IASON

En ipsa tecti parte praecipiti imminet.

huc rapiat ignes aliquis, ut flammis cadat
suis perusta.

MEDEA

Congere extremum tuis

natis, Iason, funus ac tumulum strue.

coniunx socerque iusta iam functis habent

a me sepulti; natus hic fatum tulit,

hic te vidente dabitur exitio pari.

IASON

Per numen omne perque communes fugas
torosque, quos non nostra violavit fides,
iam parce nato. si quod est crimen, meum est:
me dedo morti; noxium macta caput.

MEDEA

Hac qua recusas, qua doles, ferrum exigam.
i nunc, superbe, virginum thalamos pete,
relinque matres.

IASON

Unus est poenae satis.

MEDEA

Si posset una caede satiari haec manus,
nullam petisset. ut duos perimam, tamen
nimium est dolori numerus angustus meo.
in matre si quod pignus etiam nunc latet,
scrutabor ense viscera et ferro extraham.

IASON

Iam perage coeptum facinus (haud ultra precor),
moramque saltem supplicis dona meis.

MEDEA

Perfruere lento scelere, ne propera, dolor:
meus dies est; tempore accepto utimur.

IASON

Infesta, memet perime.

MEDEA

Misereri iubes.

bene est, peractum est. plura non habui, dolor,

quae tibi litarem. lumina huc tumida alleva,

ingrate Iason. coniugem agnoscis tuam?

sic fugere soleo. patuit in caelum via:

squamosa gemini colla serpentes iugo

summissa praebent. recipe iam natos, parens;

ego inter auras aliti curru vehar.

IASON

Per alta vade spatia sublime aethere;

testare nullos esse, qua veheris, deos.

5. SAHNE

HABERCI

Her şey mahvoldu! Temelinden yıkıldı krallığımız;
karışmış külleri kral ve kızının, öyle yatıyorlar birlikte.

KORO

Nasıl bir tuzağa düştüler?

HABERCI

Kralların hep düştüğü tuzağa: armağanlara.

KORO

Bu armağanlarda nasıl bir hile olabilir ki?

HABERCI

Ben de şaşırdım, şu gözlerimle gördüğüm halde bu felaketi,
olanlara hâlâ inanamıyorum.

KORO

Nasıl katledildiler?

HABERCI

Sarayın her yanını yalayıp yuttu, aç gözlü bir ateş,
emir almış gibi: bina tamamen çöktü,
insanların yüreğine şimdi kentin de yanacağı endişesi düştü.

KORO

Su alevleri bastırsın.

HABERCI

İşte şaşkınlık verici bir şey daha oldu, bu afette:
su alevleri besliyor, ateş söndürüldükçe,

büyüyor; bütün engelleri aşıp geçiyor.

SÜTANNE

Bir an önce kaç Pelops'un ülkesinden,
ah Medea, başka nereye gidersen git, bir an önce.

MEDEA

Ben mi geri çekileceğim? Kaçmış olsaydım bile evvelce,
sırf bunun için dönerdim yine geriye. Yepyeni bir düğün
seyrediyorum.

Ah ruhum, ne diye gevşiyorsun? Hoş bir hamle yaptın,
arkasını getirsene.

Ne kadar azını aldın intikamının da sevinip duruyorsun!

Hâlâ aşıksın, ey çılgın, yeterli demek senin için,

Iason'un dul kalması. Hiç bilinmedik bir işkence

ara bul, ve kendini buna hazırla:

günah diye bir şey yok artık, utancını yolla uzaklara;

Temiz ellerle alınacak intikamın değeri yoktur.

Yaslan öfkelerine, gevşeyen ruhunu uyandır,

vahşice çekip çıkar şu eski saldırgan gücünü,

yüreğinin en derinlerinden. Ne işlenmişse şimdiye kadar,

masumiyet desinler. Haydi durma, anlatalım

bunların ne kadar yavan, ne kadar sıradan hazırlıklar olduğunu,

hüküm giydiğim büyük günahlara. Bunlarla,

acımı denedim sadece; hangi acemi el büyük bir iş yapmaya

yeltenebilir, hangi genç kızın öfkesi?

İşte şimdi Medea'yım: yeteneğim ıstıraplarımla serpildi.[\[180\]](#)

Çok keyifliyim, çok, iyi ki koparmışım kardeşimin kellesini,
iyi ki kesmişim kolunu bacağını, yağma etmişim babamın kutsal krallığını,
yaşlı babalarını öldürmeleri için, iyi ki kızlarına silahlar vermişim.

Sen yeter ki bana iş bul, ey acım,

acemi olmayan bu el, her türlü cinayete yatkın artık.

Nereye götürüyorsun böyle kendini, ey öfkem, hangi silahlar

geçiyor içinden o hain düşmana? Yaban bir öfke

sardı ruhumun derinlerini, ama itiraf etmeye gücü yok

henüz kendisine bile. Budala gibi hızlı davrandım yine,

ah keşke benim düşmanımın o kadından

birkaç çocuğu olaydı! Ama kocandan doğurduklarını,

Creusa doğurdu bil. Hoşuma gitti bu intikam türü,

çok iyi bir karar verdim doğrusu. İşleyeceğim cinayet son

olacak, biliyorum,

hazırlamalıyım ruhumu. Bir zamanlar benim olan oğullarım,

ah, sizler ödeyin babanızın günahlarının cezasını.

Korkuyla çarpıyor yüreğim, kolum bacağım buz kesti,

göğsüm çıkacak gibi. Öfke geri çekildi yerinden,

anne geri döndü, düpedüz sürgün edilen eş geri döndü.[\[181\]](#)

Ben, benim oğullarımın, benim yavrularımın,

kanlarını nasıl dökerim? Daha iyi bir şey bul, ah, ah çılgın öfke!

Hiç tanımadığım böyle bir cinayet, böyle dehşet bir günah

benim kendimden bile uzak olsun. Hangi suçun bedelini

ödeyecekler bu yavrucaklar?

Suçları Iason'un babaları olması, daha da büyük suçları

Medea'nın anaları olması. Ölsünler, benim oğullarım değil onlar;

mahvolsunlar, benim oğullarım onlar. Bir suçları, kusurları yok,

masum onlar, kabul ediyorum; ama kardeşim de masumdu.

Ne diye bocalıyorsun, ah ruhum? Niçin sırılsıklam

yanakların gözyaşlarından,

neden bazen öfkem, bazen aşkım sürüklüyor beni

iki farklı yöne? Zıt akıntılar savuruyor bilinmeze;

hızla esen rüzgârlar tutuşunca vahşi bir savaşa,

her iki yandan bastırır ya dalgalar, sürer denizleri kargaşaya,

kararsız kalır enginler köpürdükçe köpürür, işte böyle

dalgalanıyor

benim de yüreğim: öfke sevgimden kaçıyor,[\[182\]](#)

sevgi öfkemden. Sevgime yol aç, ey acım.

Buraya gelin, sevgili yavrularım, kederli evimin biricik tesellisi,

buraya gelin, ve atılın kollarıma, sıkı sıkı sarılın. Babanız

sizi sağlıklı görmüş ne çıkar,

yeter ki anneniz sizi böyle görsün. Sürgün kapıda, kaçışım yakın:

Her an kaparlar sizi, koparırlar sinemden,

ağlasanız da, üzülmeniz de. Babalarının gözünden de yok

olsunlar, öyleyse,

annelerin gözünden yok olacaklarına göre. Yeniden büyüyor acım,

nefretim tutuşuyor, yeniden istiyor bak o eski Erinys elimi,[\[183\]](#)

ben istemesem de. Öfke, nereye götürürsen, ardından geliyorum.

Keşke o bir alay gururlu Tantalus kızı,

benim dölümden çıksaydı, keşke yedi çocuğun anası olsaydım, iki kez! İntikam almak için kısır oldum.

Yine de iki kez doğurdum, bu kardeşime de yeter, babama da.

Nereye koşuyor bu Öç tanrıçaları böyle dolu dizgin, hep beraber?[\[184\]](#)

Kimi arıyorlar, kime gözdağı veriyorlar ateşten yumruklarını savurup,

Kime kaldırıyor bu cehennem alayı, kanlı meşalelerini?

Koca bir yılan tıslıyor, kıvrılmış, şaklamak üzere olan bir kamçı misali.

Kime bakıyor Megaera sopasıyla, böylesine düşmanca?[\[185\]](#)

Şu gelen kimin gölgesi, böyle belirsiz, dağılmış uzuvlarıyla?

Kardeşim benim, intikam almak istiyor.

Cezamızı ödeyeceğiz, ama hepimiz. Sok meşaleleri gözlerime, kötürüm kıl beni, yak kavur, işte göğsüm açık Furiae'ya.

Uzaklaştır benden, ah kardeşim, o öç tanrıçalarını,

emret, gitsinler derindeki gölgelere, güvenle;

kendi halime bırak beni ve şu eli kullan, kardeşim,

şu kılıcı çeken. İşte bu kurbanla, senin hayalini

huzura erdiriyorum.[\[186\]](#)

Bu ani gürültü de ne böyle?

Silahlar hazırlanıyor, beni öldürmeye geliyorlar.

Evimin o yüksek çatısına çıkmalıyım,

İşte artık ölüm iş başında. Sen, gel benimle, eşlik et bana.[\[187\]](#)

Senin bedenini de götüreceğim buradan benimle birlikte, kollarımın arasında.[\[188\]](#)

Şimdi iş zamanı, ey ruhum, durma. Gizleyip saklayarak

yitirmemelisin emeğinin değerini; halka alkışlat şu sanat eserini.

IASON

Krallarının ölümüne içten yananlar,

koşun, o korkunç cinayeti işleyeni

yakalayalım. Buraya, ey cesur savaşçılar,

işte buraya doğrultun silahlarınızı, temelinden sökün şu evi.

MEDEA

İşte yeniden ele geçirdim asamı, kardeşimi, babamı,

ve işte tutuyor elinde o ganimeti, o koçun altın postunu,

Colchisliler.

Yeniden kuruldu krallığım, çalınan kızlığım geri geldi.

Ah, en sonunda sükunete eren ilahlar, ah, bayram günüm,

ah, düğün günüm! Git artık: cinayet sona erdi----

ama intikamımı tam almadım: tamamla haydi, elin iş

görürken henüz,

Ne diye duraksıyorsun, ey ruhum? Neden tereddüt ediyorsun? Zayıfladı mı yoksa,

o diri gücün? Yaptığıma pişmanım, utanıyorum.

Ne yaptım, ah zavallı? Ah zavallı? Pişman olsam da,

yaptım. Nasıl büyük bir keyif sarıyor içimi, bana rağmen,

bak işte, git gide büyüyor. Bir tek bundan yoksundum,

işte, seyirci. Sanırım, daha hiçbir şey bitmedi:

o olmadan işlediğim cinayetin hiç tadı olmadı.

IASON

Bakın, işte orada, damın kenarından eğiliyor.

Biriniz ateş getirsin buraya, kendi alevlerinle

tutuşsun, düşsün sonra da.

MEDEA

Son odunu da sen koy oğulların adına,

ey Iason, bir mezar dik.

Karın, kayınbaban hak ettikleri şekilde öldüler,

benim ellerimle gömüldüler; işte bu oğlun kaderiyle karşılaştı,

bu ise senin gözünün önünde kavuşacak aynı akıbeta.

IASON

Bütün tanrılar aşkına, beraberce paylaştığımız o sürgün aşkına,

asla ihanet etmediğim zifaf yatağımız aşkına,

yalvarıyorum, oğlumu bağışla. Bir suç varsa, benim suçum:

kendimi teslim edeyim ölüme. Bu günahkâr ruhumu al benim, onun yerine.

MEDEA

İstemediğin, ama acı duyacağın yere, işte tam buraya sokacağım kılıcımı,

haydi git artık, vefasız, genç kızların yataklarına kapılan,

bırak çocuklarının anasını.

IASON

Bir oğlumu öldürmen zaten yeterince ceza bana.

MEDEA

Bu el sadece bir oğlunun kanıyla doyaydı,

başka ne isterdi! İkisini öldürsem bile,

yine de yetmez bu sayı, sonsuz acımı dindirmeye.

Anneliğimde hâlâ bir sevgi kırıntısı kalmışsa gizlilerde,

bağırsaklarımı deşeceğim, çekip çıkaracağım şu demirden kılıçla.

IASON

Başladığın şu işi bitir artık (başka bir şey istemiyorum),
uzatma benim şu ıstıraplarımı, hiç olmazsa bunu bağışla.

MEDEA

Tadını çıkar, ey acı, şu yavaş yavaş işlediğin günahın, acele etme:
gün benim günüm; elde ettiğim zamanı tepe tepe kullanıyorum.

IASON

Ah, zalim kadın, benim canımı al!

MEDEA

Merhamet diliyorsun demek,

iyi, işte al sana merhamet. Ah, acı, sana kurban edecek[189]

başka hiçbir şeyim yok artık. Şu yaşlı gözlerini kaldır yukarı,
ah vefasız Iason. Karını tanımıyor musun?

ben hep böyle kaçarım. İşte bir yol açıldı bak gökyüzünde:

pullu boyunlarını eğmiş şu iki yılan, boyunduruğa uzatıyor. Al artık oğullarını, babaları olarak;
bense binip arabama rüzgârlara karışacağım.

IASON

Git, yüce Esir'in zirvelerinden,[190]

gör, geçtiğin yerlerde hiçbir tanrı olmadığını.

Kaynakça

(Bu kaynakçada, çeviri metnin Sunuş ve Açıklayıcı Notlar bölümünde dolaylı olarak yararlandığımız yapıtlara da yer verilmiştir.)

Apollodorus, Bibliotheca (The Library), (tr.Sir James George Frazer, F.B.A., F.R.S. 2 Vol.), Cambridge, MA, Harvard University Press, London, William Heinemann Ltd. 1921.

Apollodorus, Gods and Heroes of the Greeks: The Library of Apollodorus, (Leonard Baskin, Michael Simpson), University of Massachusetts Press, Amherst, MA., 1976.

Apollonius Rhodius, Argonautica, George W. Mooney, London, Longmans, Green,1912.

Boyle, A. J., Tragic Seneca: An Essay in the Theatrical Tradition, Routledge, London, 1997.

Clare, R.J., The Path of the Argo. Language, Imagery and Narrative in the Argonautica of Apollonius Rhodius, Cambridge University Press, Cambridge, 2002.

Endry, M., “Three Propertian Puns”, The Classical Quaterly, 47. 2, 1997, s. 599-603.

Euripides, Medea: Hippolytus ; Electra ; Helen (tr. James Morwood), Clarendon Press, Oxford,1997.

Guastella, G., “Virgo, Coniunx, Mater: The Wrath of Seneca’s

Medea”, Classical Antiquity, October 2001, Vol. 20, No. 2, s. 197-220.

Hardie, W. R., “Notes on the Tragedies of Seneca”, Classical Quarterly, Vol. 5, No. 2, 1911, s. 108-111

Hunter, R. A. (tr.), Apollonius Of Rhodes, Jason and the Golden Fleece: The Argonautica, Oxford University Press, Oxford, 1995.

Miller, Frank Justus (tr.), The Tragedies of Seneca, University of Chicago Press, Chicago, 1917.

Seneca, Medea, (tr. H. M. Hine), Aris & Phillips, Warminster, 2000.

[*] Amor omnibus idem: Vergilius, Georgica,3. 244.

[a1] Thessalia’da, Volos’un yakınlarında eski bir yerleşim yeri.

[a2] Pelias, Tyro ile Neptunus’un (Poseidon) oğludur ve Neleus adında ikiz kardeşi vardır. O doğduktan sonra, annesi Tyro, Iolcus kralı Cretheus ile evlenir ve bu evlilikten Aeson doğar.

[a3] oiopedilos: tek sandallı; Apollonius Rhodius, Argonautica, 1. 5.7. (Kaynak: Apollonius Rhodius, Argonautica., George W. Mooney, London, Longmans, Green. 1912).

[a4] Apollodorus, 1.9.16. (Iason ve Argo gemicilerin öyküsü için bkz. Apollodorus, 1. 9. 16-1. 9. 28. Kaynak: Apollodorus, (Bibliotheca), The Library, (çeviri ve açıklamalar Sir James George Frazer) 2 Vol., Cambridge, MA, Harvard University Press; London, William Heinemann Ltd. 1921. Ayrıca bkz., Apollodorus, Gods and Heroes of the Greeks: The Library of Apollodorus (tr. Michael Simpson); University of Massachusetts Press, 1976.

[a5] Apollodorus, 1.9.8-9.

[a6] Apollonius Rhodius, Argonautica, 1. 5-17.

[a7] Yunan mitolojinde savaş tanrısı (Mars).

[a8] Bu koç, Nephele ve Athamas’ın çocukları olan Phrixus ve Helle’yi Athamas’ın ikinci karısı olan Ino’nun müthiş kıskançlığından kurtarmak istemiş ve ikisini de sırtına alarak Colchis’e doğru uçmaya başlamıştır. Yazık ki, Helle yolda düşmüş ve düştüğü boğazın adı daha sonra Hellespontus (Çanakkale Boğazı) olmuştur. Phrixus ise sağ salım karaya varmış ve koçu tanrılara kurban etmiştir. Ama postunu bir yılanın koruduğu Yunanlının ünlü savaş tanrısı Ares için kutsal sayılan koruya asmıştır. Koç, gök-te Aries (Koç) takım yıldızını oluşturmuştur. Phrixus, daha sonra, Colchisli kral Aeetes’in kızı ile evlenmiş ve Argus ile diğer oğulların babası olmuştur. Altın postun kültürel anlamına ilişkin pek çok yorumlar yapılmış ve bu sembolün altındaki gizli anlam açığa çıkarılmaya çalışılmıştır. Örneğin, önceleri kraliyet gücünün korunmasının simgesi, daha sonra Colchis’in altın madeni açısından zengin bir kent olduğunun simgelenmesi olarak görülmüştür. Kral Aeetes altın bir miğfer giydiği (Apollonius, 3. 1228) Medea’nın bile büyüde kullanacağı karışımları altın kazanlarda kaydattığı belirtilirdi eski kaynaklarda. Strabo’ya göre, Phrixus’un bu kente yönelmesinin nedeni, kentin maden zenginliği yüzündendi. (Strabo, 1.2.39).

[a9] Dodona: Yunanistanın ilk halkları olan Pelasgi için kutsal sayılan, Yunanistanın kuzey batısındaki Zeus’a adanmış kutsal kent.

[a10] Günümüzde, Gürcistan (Georgia/Géorge/ Sakartvelos Republika).

[a11] Apollodorus, 1. 9. 16-17; ayrıca bkz. Apollonius Rhodius, 1.23-234 (Bu yapıtta, gemiye binenler hakkında ayrıntılı bilgi bulunabilir.)

[a12] Bkz. Argo’nun özellikle Symplegades (Çarpışan Kayalar’ı) aşıp Karadenize ulaşması, bir anlamda Batı ile Doğu arasındaki engeli ortadan kaldırmasıdır.

[a13] Apollodorus, 1. 9.23.

[a14] Apollodorus, 1. 9. 23.

[a15] ibid.; ayrıca bkz. Apollonius Rhodius, 4. 92.

[a16] Apollodorus, 1.9. 23-24; ayrıca bkz. Apollonius Rhodius, 4. 99-109.

[a17] Apollodorus, 1.9. 25.

[a18] İbid. Phaeacia adası: Yunan mitolojisinde yeri tam olarak bilinmeyen Skheria adası. Taşkın ve zengin yaşamlarıyla, spor oyunlarına düşkünlüğüyle bilinen ve adalarına uğrayan denizcilere konukseverlikle yaklaşan bir halkın yaşadığı ada.

[a19] ibid

[a20] Ege Denizi'nin güneyindeki Yunan adalarından (Anafi).

[a21] Apollodorus, 1.9. 26.

[a22] ibid.

[a23] Talus (Talos): Creta (Girit) adasını beklemekle görevlendirilmiş tunç vücutlu dev.

[a24] ibid.

[a25] Atina yakınlarındaki ünlü ada.

[a26] ibid.; ayrıca bkz. Apollonius Rhodius, 4. 1765-1780.

[a27] Apollodorus, 1.9.27.

[a28] ibid.

[a29] Günümüzde, Güney İspanya'da, Andalucia'da yer alan Cordoba (ya da Cordova) kenti.

[a30] Suetonius, Caligula, 53.

[a31] Tacitus, Annales, 15.60-64.

[a32] Düzyazı alanındaki yapıtların konuları felsefi nitelikte olup dialog tarzındadır ve yazarın felsefe öğretisini açık bir biçimde yansıtır. Dialogi adı altında bilinenler şunlardır: Teselli niteliğindeki ilk üç yapıt: Ad Marciam De Consolatione (Marcia'ya Teselli), Ad Helviam Matrem de Consolatione (Annem Helvia'ya Teselli), Ad Polybium de Consolatione (Polybius'a Teselli). Etik öğretisi içeren yedi yapıt: De Providentia (Tanrısal Öngörü), De Constantia Sapientis (Bilgenin Sarsılmazlığı), De Ira (Öfke), De Vita Beata (Mutlu Yaşam), De Otio (Boş Zaman), De Tranquillitate Animi (Ruh Dinginliği), De Brevitate Vitae (Yaşamın Kısılalığı). Dialogi dışındaki yapıtları: De

Clementia (Hoşgörü), De Beneficiis (İyilikler), Naturales Questiones (Doğa Sorunları). Ahlâksal Mektuplarını içeren ve Nero tarafından Sicilya'ya vali olarak atanan Lucius'a yazdığı Epistulae ad Lucilium (Lucilius'a Mektuplar) ya da Epistulae Morales (Ahlâk Mektupları). 124 mektuptan oluşan bu yapıtında, Roma Stoacılığının anahatlarını görmek mümkündür. Bunlardan başka, yarı şiir yarı düzyazı olarak, Claudius'un ölümünden sonra kaleme alınan ve imparatorun kendisini sürgüne göndermesinden dolayı ona karşı yazarın beslediği nefret ve kini dile getiren Divi Claudii Apocolyntosis (İmparator Claudius'un Kabaklaşması).

[a33] Seneca'nın trajedilerini içeren el yazmaları A ve E olarak iki kola ayrılmıştır.

[a34] Hercules Oetaeus ve Octavia'nın Seneca'nın eseri olup olmadığına ilişkin ayrıntılı tartışmalar için bkz: Axelson (1967); Friedrich (1954); Helm (1934), 283-347; ve Sutton (1983).

[a35] A. J. Boyle, s. 15.

[a36] Bkz. Euripides, Medea: Hippolytus ; Electra ; Helen (tr. James Morwood), Clarendon Press, Oxford,1997.

[a37] Quintilianus, Institutio Oratoria 10.1.98.

[a38] Bkz. John G. Fitch, s. 340 (Loeb).

[a39] Bkz. Ovidius, Heroides, 12. 105.

[1] Lucina: Roma mitolojisiinde, çocuk doğuran kadının koruyucusu. Latince lux (ışık) sözcüğünden türeyen Lucina, “çocuğu ışığa çıkaran” anlamına gelir. Tanrıça Iuno’nun lakabıdır.

[2] Tiphys’in öğreticisi Pallas Athena’dır.

[3] Tiphys: Argo gemisinin ilk dümencisi. Ölümcül bir hastalığa yenik düşünce, yerini Ancaeus aldı.

[4] Denizlerin tanrısı Neptunus’a sesleniyor.

[5] Titan: Güneş

[6] sessiz ayinlere: geceleyin yapılan gizli ayinler

[7] Hecate: Üç yüzlü ya da üç başlı olarak betimlenen, büyücülerin ve hayaletlerin koruyucu tanrıçası; gökte Selene, yeryüzünde Artemis ve yeraltında Persephone ile özdeşleştirilir.

[8] Chaos (Yunanca: Khaos): dipsiz uçurum, boşluk. Medea, yeraltı tanrılarına ve karanlık güçlere sesleniyor. Bir büyücü olduğu için, evrenin karanlıklarının koruyucu tanrılarına seslenmenin kendi hakkı olduğunu anımsatıyor.

[9] Yeraltının ruhlarına (ölülere: Manes) sesleniyor.

[10] Medea yeraltı ülkesinin tanrı ve tanrıçası olan Dis (Hades) ve onun tarafından kaçırılan Proserpina’ya (Persephone ya da Kore) sesleniyor.

[11] Medea kendisini Proserpina ile özdeşleştiriyor, ama onun Dis tarafından ihanete uğramadığını belirtiyor. Dis Proserpina’yı kaçırdıktan sonra evlenip onu yeraltı ülkesinin kraliçesi yapmıştır; kan kusan sesimle: Medea söyleyeceği sözlerin hayırlı sözler olmayacağını vurguluyor.

[12] Öç tanrıçaları.

[13] damada: Medea, kendisini terk eden eski kocası Iason’u ima etmektedir.

[14] çırağları: düğün çırağlarından söz etmektedir.

[15] Medea, Güneş’in atası olduğunu vurguluyor. Bu vurgulama, metin boyunca birkaç kez yinelenmektedir.

[16] Doğduğu yere: Doğu’ya, yani Medea’nın yurdu Cholchis’e.

[17] Caucasus. Karadeniz ile Hazar Denizi arasındaki ünkü sıra dağlar (Kafkaslar)

[18] Phasis: Caucasus’tan doğan ve Poti’de Karadeniz’e dökülen nehir. Bu dizede, Medea kendi ülkesinin tanık olduğu cinayetlere, Yunanlıların da kendi ülkelerinde tanık olacağını ima ediyor; Pontus: Karadeniz.

[19] Istmus: Corinthus Kıstağı.

[20] Koro, Iason ve Creusa'nın evliliklerini epithâlâmium (düğün türküsü) ile kutlamaktadır

[21] Gökyüzü krallığına hakim olan tanrıların babası Iuppiter'e, Göğü Gürleten lakabıyla sesleniyor.

[22] Pax: Barış tanrıçası.

[23] yasal evliliklere: Iason ve Creusa'nın evliliklerinin meşruluğu ima edilip Medea'nın evliliğinin toplumda kabul görmediği anımsatılıyor; tanrı (Hymen): Evliliklerin koruyucu tanrısına sesleniliyor.

[24] # Evlilik tanrısının düğün sarhoşluğu ima ediliyor.

[25] Akşamın alacakaranlığının habercisi Hesperus ve sabahın şafak ışıltısının habercisi Lucifer.

[26] bu aşıklar: Iason ve Creusa; yavaş yavaş dön: aşıklar için geceyi sabaha kavuştururken acele etme.

[27] bu bakirenin: Creusa

[28] Cecrops: Efsanevi ilk Yunan kralı. Atina'nın kurucusu ve ilk kralı. Topraktan doğduğuna inanılan (ve böylece Yunanlıların başka halklarla karışmadığı ima edilen) Cecrops, yarı insan, yarı yılan bir yaratık olarak betimlenir. Atinalılara okuma yazmayı, geleneksel cenaze törenlerini ve evlenme törenlerini öğrettiğine inanılır.

[29] Spartalılardan söz edilmektedir ve Sparta'nın henüz surlarla çevrilmemiş olması da uygarlığa erişmemiş olduğunu vurgulamaktadır.

[30] Taygetus: Peloponnesus'un ünlü sıra dağları. Spartalı kızların dağlarda erkekler gibi asker eğitimi aldıkları belirtiliyor.

[31] Aonia: Boeotia'da, Helicon and Cithaeron dağlarıyla çevrelenen ve Musalara kutsal sayılan yöre; burada Musalara "Aenoialı bakireler" denir.

[32] Alpheus: Taygetus'dan doğan bir ırmak.

[33] Aeson: Iason'un babası.

[34] Şimşeklerin oğlu: Iuppiter'in oğlu Bacchus: Yunanlıların ünlü Şarap tanrısı Dionysos'un Latince adı (ya da Liber).

[35] Tripod (tripus, tripodes): üç ayaklı kazan, tabure, sehpa gibi eşyalar. Burada, Apollo'nun Delphi'deki kehanet merkezinin bilicisi Pythia'nın, tapınağın en iç odasında (adytum) bulunan taburesi ima edilmekte ve Güneş tanrısı Apollo'nun bile yakışıklılıkta Iason'u geçemeyeceği vurgulanmaktadır. Taburenin sarsılması, tanrının kehanette bulunacağına dair işaret vermesidir.

[36] Phoebe'nin (Diana) erkek kardeşi Phoebus Apollo'dan söz ediliyor.

[37] Castor ve Pollux: Dioscuri olarak bilinen Castor ve Pollux Leda'nın ikiz oğludur. Zeus tarafından Gemini takımyıldızına dönüştürülmüştür. Gemini (İkizler) Takımyıldızı, geceleyin gökyüzünde parıldayan en parlak yıldızlar olarak bilinir. Bu ikisi gemileri kaza geçiren denizcilerin dostudur. Ayrıca, yine gemicilerin denizde rahat seyahat etmelerini sağlayan rüzgârların çıkmasına aracı olduklarına inanılır.

[38] Yetenekli döğüşçü olduğu ima ediliyor.

[39] bu kadın: Creusa

[40] bu adam: Iason

[41] Pleias (Pleiades): Taurus takımyıldızında yedi yıldız.

[42] Medea'dan boşanan Iason'a sesleniliyor. Phasisli gelin: Medea. Bu dizede, Medea'nın yabancı bir ülke kadını olduğu ve Corinthuslular tarafından asla benimsenmediği vurgulanır.

[43] Lyaeus: Bacchus. Bacchus'un oğlu Hymen'dir. Tyrsus: Bacchus'un özel asası.

[44] Medea ima ediliyor.

[45] Metinde, Yunan için, Pelasgus sıfatı kullanılmıştır. Bu sözcük genellikle çoğul olarak Pelasgi (Yunanca, Pelasgoi) biçiminde kullanılır ve Yunanistan'ın eski halklarına işaret eder. Bu halklar coğrafi olarak Asia Minor, Creta, Latium ve Etruria'ya dağılmıştır.

[46] Colchis krallığının gücünü simgeleyen Altın post.

[47] o küçük yoldaşını: Medea'nın erkek kardeşi Absyrtus.

[48] Pelias: Iolcus tahtını zorla eline geçiren, Poseidon'un oğlu. Doğumundan sonra annesi Iolcus kralı Cretheus ile evlendi ve Aeson'u doğurdu. Kralın ölümünden sonra Pelias hakimiyeti eline geçirdi, Aeson'u devre dışı bırakarak ikiz kardeşi Neleus'u sürgün etti. Daha sonra Medea, bu tahtın Iason'un hakkı olduğunu düşündüğü için Pelias'ın kızlarını babalarına karşı kıskırtı ve onu öldürmelerine neden oldu. Kızlar babalarını parçaladılar ve kaynar kazana attılar.

[49] ona sunduğum armağani: kendi yaşamını

[50] Malea: Peloponnesus'un güney doğusundaki yarımada. Eski zamanlarda gemi trafiğinin yoğun olduğu bir bölge olarak ünlenmiştir.

[51] Colchisliler gitti: Yurttaşların artık yok, anlamında kullanılıyor

[52] Colchis'te, Iason'un kılıcıyla katledilen canavarın dişlerinden doğan silahlı askerler kastediliyor.

[53] Medea'nın yurdundan kaçışından duyduğu pişmanlık ima ediliyor.

[54] Iason'la kaçarken, peşinden gelen babasını oyalayacak bir yol bulmuştu.

[55] şu Scythia'da: Scythia ovaları kastediliyor.

[56] Thermodon: Günümüzde Ordu ve Samsun arasındaki Terme nehri. Burası Yunan mitolojisinde Amazonların başkenti olarak bilinir.

[57] Kadın savaşçılar: Amazonlar olarak bilinen, Scythia'da yaşadıklarına inanılan kadın savaşçılar. Metinde, vidua (dul, erkeksiz) sıfatıyla nitelenir. A-mazos, "göğüssüz," anlamına gelen adlarının kaynağı, efsaneye göre, bu kadınların ok ve yay kullanmalarını kolaylaştıracağına inandıkları için sağ göğüslerini kesmelerine dayanır.

[58] Orpheus: Büyülü ezgileriyle bütün doğayı, hayvanları, ağaçları ve kayaları bile ardından sürüklediğine inanılan Thracialı ünlü şair ve müzisyen. R.J. Clare, The Path of the Argo. Language, Imagery and Narrative in the Argonautica of Apollonius Rhodius, adlı çalışmasının 6. Bölümünde (s. 231-60) Orpheus ve Medea'ya odaklanır ve bu ikisini büyü sanatının iki farklı örneği olarak ele alır. Birisi elindeki gücü doğanın uyumu ve görkemi için kullanırken, diğeri, yani Medea, o müthiş gücünü şiddet, uyumsuzluk ve vahşet yaratmak amacıyla kullanır.

[59] Boreas: Thracia'da yaşadığına inanılan, güçlü esintilere sahip Kuzey Rüzgârı. İki oğlu, iki kızı ve yirmi kısrağı vardır. Bunlar öyle hızlı eserler ki bütün tarlaları altüst edip tek ekili arazi bırakmazlar; Lyncaeus: Aphareus ile Arene'nin oğlu, Perseus'un torunu. Argo gemicilerinden biri olan Lyncaeus yerin altındaki şeyleri bile görebilen keskin görüş gücüyle ünlenmiştir. Kendisi ve kardeşi Idas, Dioscuri (Castor ve Pollux) ile savaşmış, Lynceus Castor'u tuzağa düşürüp Idas tarafından öldürülmesine neden olmuştur. Kendisi de Pollux tarafından öldürülmüştür.

[60] Minyas soyundan gelenler: Minyae: Yunan öncesinde yaşadıklarına inanılan Ege bölgesinin eski halkı. Bu halkın kralı Minyas, Boeotialı Orchomenus ile özdeşleştirilir ve sonradan bu yöreye yerleşen kavmin isim babası olur. Iason'un annesinin bu kavimden geldiğine inanıldığından, Argo gemicileri zaman zaman Minyas soyundan gelenler şeklinde adlandırılır.

[61] o önderlerin önderinden: Iason'dan.

[62] Kralların en yücesini: Iason'u.

[63] günahımı: Iason'u.

[64] Acastus: Iolcus (Thessalia'nın eski kenti) kralı Pelias'ın oğlu. Argo gemicilerine zorlu yolculuklarında yardımcı oldu, ama Iason ile Medea

Pelias'ın ölümüne neden olup Iolcus tahtını ele geçirmeye çalışınca onları ülkesinden sürgün etti.

[65] yağmalarımı: Altın Post'u anımsatıyor.

[66] Gemicilerin henüz yıldızlara bakmayı ve onları yorumlamayı bilmediği dönemler ima edilir.

[67] Güneşle birlikte yükselince yağmur yağacağına inanılan Taurus (Boğa) Burcunun yıldızları.

[68] Zeus'un süt annesi, Zeus'un keçisi ya da küçük keçi: Capella (Alpha Auriga): Zeus'u Ida dağında besleyen keçi, Amalthia, daha sonra Capra adıyla gökte bir yıldız oldu. Metinde, olenae caprae olarak geçmektedir. Capella, gökyüzünde, Saman Yolunun karşısında, kuzeye doğru yerleşmiş büyük bir takımyıldızın, Auriga'nın asıl yıldızıdır. Auriga iyi yürekli bir sıgırtmacı olarak betimlenir, arabası olmadığı halde sağ elinde bir kamçı tutmaktadır, sol omzuna da Capella'yı almıştır.

[69] Arcturus (Kılavuz Ayı): Bootes (Saban Sürücüsü) takımyıldızının (Kuzey Yarımkürede yer alan takımyıldız) sol ayağı olarak betimlenen ve bu takımyıldızın en parlak yıldızı. Yanında Ursa Maior (Büyük Ayı) ve Ursa Minor (Küçük Ayı) yer alır.

[70] Boreas: Kuzey Rüzgârı; Zephyrus: Batı Rüzgârı

[71] Thessalia çamından bir gemiyle: Argo gemisi; Burada, Argo gemisinin yolculuğu Doğu ve Batı'nın iki ayrı dünyanın birleşmesi şeklinde betimleniyor.

[72] o iki dağ: Symplegades: Karadeniz'in girişindeki boğazda yer aldığına inanılan, gemicilerin yüreğine korkular salan çarpışan kayalar. Iason'un gemisi Argo, bu geçitten sağ salım geçmeyi başarmış ve Doğu ile Batı arasındaki engeli ortadan kaldırmıştır.

[73] geminin dümeni ve atlı arabaların dizginleri arasında bir benzetme yapılıyor.

[74] Pelorus: Sicilia burnu. Pelorus'un kızına: Scylla: Italia ve Sicilia arasındaki Messina Boğasında (daha sonraları Yunanistanın kuzeyindeki Scylla Burnu'nda) yaşadığına ve Charybdis'ten (girdap) kaçan gemicileri yuttuğuna inanılan ünlü deniz canavarı. Önceleri bir nympha (su perisi) olduğu halde, sonradan bir deniz canavarına dönüştürülmüştür. Her birinde üç sıra halinde keskin dişler bulunan altı boynu, belinin etrafını kuşatan altı köpek başı ve balık kuyruğuyla korkunç görünümlü bir kadın olarak betimlenmiştir.

[75] Ausonia: İtalya'nın eski ve şiirsel adı.

[76] Pieria: Macedonia'da, Olympos ve Pierus dağlarını da içine alan bölge. Orpheus ve Musalar için kutsal sayılır.

[77] Sirenler (Seirenes): Kayalarla çevrili adalarına yaklaşan gemicileri, söyledikleri şarkılarla büyüleyen, yarı kuş, yarı kadın bedenine sahip su perileri.

[78] ilk gemiye: Denize keşif amacıyla inen ilk gemiye.

[79] Deniz, bütün gizemleriyle keşfedilince, gemicilere boyun eğdi, anlamında kullanılıyor.

[80] Indus: Indialı; Araxes: Türkiyenin kuzeydoğusundan (Ephrates nehrinin kaynağına yakın bir yerden) doğup Armenia'nın doğusundan geçerek Hazar Denizi'ne dökülen nehir (Aras)

[81] Persler: İranlılar; Albis: Orta Avrupa'nın en önemli nehirlerinden, Elbe Nehri; Rhenum: Batı Avrupa'nın önemli nehirlerinden, Ren Nehri

[82] Oceanus: Dünyanın etrafını çepeçevre saran deniz, bütün nehirlerin babası; Tethys: Oceanus'un kızkardeşi ve eşi, deniz tanrıçası

[83] Thule (ya da Ultima Thule): Yaşanan dünyanın en kuzeydeki ucu.

[84] Kendi kendine söylenmektedir.

[85] Medea, Iason'un Creon'un kızıyla evlenmesine yüreğinin yetmeyeceğini vurgular.

[86] Kutup Yıldızı (Polus): Kuzey kutbu (Gökyüzünün kutba en yakın kısmında yer alan Küçükayı takımyıldızının ucundaki yıldız, Demirkazık)

[87] Arctos (Ursa Maior): Büyük Ayı Takımyıldızı; hiç ıslatmadan: hiç denize daldırmadan

[88] Kuzey/Kuzeybatı Rüzgârı

[89] Iason'un Creo'nun kızıyla evlenmesine nedenler bulmaya çalışıyor.

[90] Kendi kendine konuşmaktadır.

[91] başka krallıklar ararken: Iason'un keşif gezisine yardımcı olurken, anlamında kullanılıyor.

[92] Sisyphus: Yunan mitolojisinde, Corinthus kralı. Yeraltında işkence çekmeye mahkum edilen Sisyphus, devamlı dönen bir tekerleğe bağlanmıştır.

[93] Creo ve Acastus'tan söz ediliyor.

[94] Kendi kendine konuşmaktadır.

[95] Iason'a dönüp son sözlerini söyler.

[96] Iason gidince, yalnız kalır ve söylenmeye başlar.

[97] Hister (Ister): Danubius (Danuvius) nehri (Tuna nehri).

[98] Rodanus: Rhone nehri: Alplerin batısından doğar ve Fransa'da denize dökülür.

[99] Haemus: Yunan mitolojisinde Thracialı kral Boreas'ın oğlu. Kendisini ve eşi Rhodope'yi, Zeus ve Hera ile kıyaslayınca, tanrılar tanrısının hışmına uğrar ve aynı adı taşıyan dağa dönüştürülür (Balkanlar).

[100] o yiğit: Iason

[101] Neptunus (Poseidon): Denizler hakimi. Bu dizede, Iason'un denizleri keşfetmesinin, deniz tanrısının öfkesini çektiği ima edilmektedir.

[102] Yunan mitolojisinde, dünya üç krallığa ayrıldığında, her bir krallık Kronos'un (Cronus) oğulları arasında paylaştırılmıştır. Zeus göklerin, Poseidon denizlerin egemenliğini ele geçirirken, Kronos ve Rhea'nın oğlu olan Hades, karanlık bir krallık olan üçüncü dünyanın yöneticisi olarak atanmıştır.

[103] Babası Güneş'in atlarını sürmeye kalkışan ve dizginlere hakim olamadığından yanarak yeryüzüne düşen Phaethon.

[104] Pelion: Thessalia'nın güneyinde, Ege kıyısında yer alan ve yarı at, yarı insan bedenli Centaurusların yaşadığına inanılan, ormanlarla kaplı dağ.

[105] gölgeler: ölümler

[106] Aulis: Boeotia'da eski bir liman. Efsaneye göre, Troia savaşını başlatacak olan Yunan gemileri buradan hareket etmiştir.

[107] Camena: Calliope; oğlu: Orpheus

[108] Hebrus: Meriç ırmağı.

[109] Styx: Yeraltının ünlü ırmaklarından; Tartarus: Hades'in en derinlerinde yer alan, zifiri karanlıklar ülkesi (cehennem).

[110] Alcides: Hercules; Aquilo'nun oğullarını: Boreas'ın oğulları.

[111] Perclymenus: Neptunus ile su perisi Chloris'in oğlu.

[112] Oeta: Yunanistanda, Lamia Körfezi'nde, Thermopylae'in batısında yer alan dağ.

[113] bir çift irinden oluşan o zehirle: Nessus'un ersuyu ve kanının karışımından oluşan zehir. Bkz. dipnot: 102.

[114] karısının armağanı: Deianira: Hercules'in üçüncü karısı. Yunan mitolojisinde Deianeira'nın en bilinen öyküsü şöyledir: Evenus nehrinden, Nessus adında vahşi bir centaurus'un sırtında (Nessus, bu nehirden geçenleri belli bir ücret karşılığında sırtında taşımaktadır) taşınırken, centaurus onu kaçırmaya kalkar, ama Hercules tarafından kurtarılır. Hercules Nessus'u zehirli bir okla (hydra'nın zehirli solugunu taşıyan) öldürür. Yere düşer, ölmek üzereyken Deianeira'ya, yere akan ersuyunun ve yüreğinden damlayan kanın karışımının Hercules'in kendisini ebediyen sevmesine yol açacağını söyler. Deianira onun sözlerine inanır ve aslında bir zehir olan bu karışımı alıp saklar, sonra bunu Hercules'in giysisine sürer. Hercules bunu giyince, Centaurus'un zehirli kanıyla yanar tutuşur. Kendisini canlı canlı odun yığınının (ölülerin yakıldığı) üzerine atar. Bunun üzerine Deianeira kendini asar. Bu dizelerde, Nessus'un giysisi (khiton: Yunanlılara özgü bir giysi) (ya da ölümcül

armağan) olarak çok bilinen bu öyküye gönderme yapılmakta ve Hercules'in trajik sonu ima edilmektedir.

[115] Ancaeus: Argo gemicilerinden, Samos kralı. Bağını dikerken, bir bilici ona yetiştirdiği üzümlerin asla tadına bakamayacağını söyledi. Ancaeus Argo gemicilerine katıldı ve zorlu bir serüven sonrasında yurduna döndü. Yetiştirdiği üzümler şarap yapımına elverişli hale gelmişti. Biliciyi çağırdı ve onun önünde kendi üzümlerinden üretilen şarapla dolu bir kupayı dudaklarına götürdü, tam o sırada bağına vahşi bir domuzun girdiğini öğrenip hayvanı yakalamak üzere fırladı, ama yazık ki o domuz tarafından öldürüldü. Bkz. Pausanias, 1.30.4;5.15.6.

[116] Meleager: Calydon kralı Oeneus ile Althaea'nın oğlu. Doğduğunda bir kahin onun ölümüyle ilgili şöyle bir kehanette bulundu: Bir odun ateşte yandığında Melager ölecekti. Annesi ocağın yanındaki bütün odunları topladı ve sakladı. Meleager büyüdüğünde yiğit bir savaşçı oldu. Babası Oeneus Artemis'e kurban kesmeyince, Artemis ülkesine vahşi bir domuz saldı. Bu domuzu öldürmek üzere Yunanistanın dört bir yanından yiğitler çağrıldı. Castor ve Pollux, Theseus, Iason, Nestor ve Atalanta. Meleager bu ünlü avın başını çekti ve domuzu öldürdü. Hayvanın derisini kendisine büyük bir aşkla bağlandığı Atalanta'ya verdi. Ama annesinin erkek kardeşi bu armağana sahip olmaya kalkışınca, hiç acımadan onu öldürdü. Bu olaya çok öfkelenen annesi, sakladığı odunu çıkardı ve yaktı. Kehanet gerçek oldu ve Meleager öldü. Bkz. Apollodorus. Bibliotheca I, 8, 1-3; Ovidius, Metamorphoses, 8, 269-525; (farklı bir öykü için bkz. Homeros, Ilias, 9, 529-99).

[117] Hylas: Kral Theiodamas'ın oğlu. Hercules babasını öldürünce Hylas'ı yanına alır ve ona bildiği bütün savaş tekniklerini öğretir. Argo gemisine de alır. Ama Hylas, Hera'nın buyruğuyla, Mysia'daki Pegae pınarının perisi tarafından kaçırlır ve arkasında hiçbir iz bırakmadan kaybolur. Bu duruma Hercules çok üzülür, uzun süre çocuğu arayıp durur. Ama Hylas su perilerine aşık olur ve bir daha asla mitoloji sahnesinde görünmez. Bkz. Apollonius Rhodius, Argonautica, I. 1175 – 1280; Ovidius, Ibis, 488; Gaius Valerius Flaccus, Argonautica, I.110; 3.535, 560; 4.1-57.

[118] emin eller arasında: Hylas'ın su perilerinin emin ellerinde olduğu ima edilir.

[119] Idmon: Apollo ve Asteria'nın (ya da Cyrene) oğlu, bir kahin. Argo gemicilerine katılırsa öleceğini önceden sezmişti. Bithynia'da kendisini bir yılan soktu ve öldü.

[120] Mopsus: Ampyx ve bir su perisinin (kesin olmamakla birlikte, Chloris) oğlu olan bir kuş bilici. Idmon ve Mopsus, Argo gemisinin iki ünlü bilicisidir. Medusa'nın kan damlasından doğan zehirli bir yılan tarafından sokulunca ölmüştür. Medea bile bütün büyücülüğüne rağmen onu kurtaramamıştır. Bkz. Ovidius, Metamorphoses, 4. 618- 621. Apollonius, Argonautica, I, 65-68;1502-1536.

[121] Thetis: Nereus'un kızlarından olan deniz perisi Thetis'e hem Neptunus, hem de Zeus aşık olmuştur. Babasından daha güçlü bir çocuk doğuracağı kehanet edilince, her iki tanrı da aşklarından vazgeçmiş ve onu Peleus'e vermişlerdir. Bir ölümlüyle evlenmeyi reddetmesine ve birçok biçime girerek Peleus'ten kaçmasına rağmen, sonunda onunla evlenmiştir.

[122] Oileus'un oğlu: Locris kralı Oileus (Argo gemicileri arasında adı geçer) ile Eriopis'in oğlu Ajax. Troia'nın düşüşünden sonra Cassandra'yı kaçırmaya kalkıştığı için gemisi fırtınalara kapılır ve

Euboea kıyısına sürüklenir. Yıldırım çarpar ve bir kayaya çakılır. Bkz. Lycophron, 360; Quintus Smyrnaeus, 13, 42; Vergilius, Aeneis, 1. 40-45.

[123] Nauplius: Euboea kralı, Palamedes'in babası. Oğlu, Troia'da, Yunanlılar tarafından öldürölünce, adasında ateş yakıp evlerine dönmekte olan Yunanlıları şaşırttı. Yunan gemileri rotadan çıkınca çoğu battı ya da açık denizde kayboldu.

[124] Pherae: Thessalia'da eski bir Yunan kenti. Yunan mitolojisinde kral Admetus'un yurdu olarak bilinir. Admetus'un karısı Alcestis'tir.

[125] o eş: Alcestis: Iolcus kralı Pelias'ın güzel kızı. Admetus'un onunla evlenebilmesi için bir arslanı ve bir domuzu arabaya koşması buyrulmuştu. Ama Apollo'nun desteğini alarak bu zorlu görevlerin üstesinden geldi. Apollo, Admetus'un fazla bir ömrü kalmadığını sezince Kader tanrıçalarından (Parcae) onun yaşamını uzatmasını istedi. Ama onun yaşaması için başkasının ölmesi şarttı. Karısı Alcestis kocası için canını vermek istedi, ama Hercules tarafından kurtarıldı.

[126] emir kuluna: Iason'a

[127] Medea'nın büyülu güçlerinin devreye girdiğinden söz edilmektedir.

[128] Sol el uğursuzluk işaretidir.

[129] Taurus: Toros Dağları.

[130] Gökyüzünde, Küçük Ayı ve Büyük Ayı yıldızlarının arasında duran Draco takımyıldızından (Kuzey yarımkürede bulunan Dragon-Ejderha) söz edilmektedir.

[131] büyüğü Yunanlılara yarar: Yunan gemicilerine yol gösteren Büyük Ayı takımyıldızından söz edilmektedir; küçüğü Sidonlulara: Sidonlu denizcilere yol gösteren küçük Ayı takımyıldızından söz edilmektedir.

[132] Ophiuchus (ya da Serpentarius): Ekvatorda yer alan bir takımyıldız. Bedenine yılan sarılmış bir adam şeklinde resmedilir. Adamın bedeninin üstünde yer alan kısma Serpens Caput, aşağısında yer alan kısma Serpens Cauda adı verilir. Bu ikili görünüme karşın, bu takımyıldız tek bir adla anılır.

[133] şu iki göksel ilaha: Apollo ve kızkardeşi Phoebe (ya da Diana); Python: Yunan mitolojisinde, Apollo tarafından öldürölün devasa yılan.

[134] Eryx (Erice): Sicilya adasının kuzey batı yönünde bulunan, Afrika'ya bakan dağ.

[135] Prometheus: Tanrılara başkaldırıp, ateşini çalan ve insanlığın uygarlık aşamasında öncü rol üstlenen trajik kahraman. Haddini aşan tavrının cezasını Caucasus dağına zincirlenmekle ödemiştir. Tanrıların buyruğıyla, bir kartal Prometheus'un hep yeniden biten ciğerini yiyip yok etmekle görevlendirilmiştir.

[136] Arabialıların: Arabs (Arap): Arabia halkı

[137] Medialıların: Media’da yaşayan eski İran halklarından (Medus, Medos, Mada); Parthlar: Güneybatı Asia’nın eski yerleşim yerlerinden (günümüzde, İran’ın kuzeydoğusu) Partia’da yaşayan halk.

[138] Sueb liderlerinin: Germania kavimlerinden Suebi (ya da Suevi)

[139] Hercynia: Ren (Rhenus) nehrinden doğuya doğru uzanan, sık ağaçlı ormanlar.

[140] Haemonia: Thessalia; Athos: Yunanistanın kuzey doğusunda bulunan ünlü dağ; bu dizede geçen otlar, olasılıkla, adamotu, ya da kankurutan olarak bilinen otlardır (Bkz. M. Endry, “Three Propertian Puns”, The Classical Quaterly, 47. 2, 1997, s. 599-603.)

[141] Pindus: Thessalia ile Epirus’un arasına adeta bir sınır çizen sıradağlar; Pangaea: Macedonia sınırında, Philippi yakınlarında bir dağ; onun: Medea’nın.

[142] Tigris: Eski çağların en önemli ulaşım yollarından olan Dicle nehri.

[143] Danuvius: Tuna nehri; Hydaspes: Pencap bölgesinin beş önemli nehrinden, batıda yer alan en büyüğü.

[144] Baetis: İspanya’nın (Andalusia bölgesinde) (Tagus ve Ebro’dan sonra) en uzun üçüncü nehri.

[145] Hesperia: Italia (Hesperia Denizinin= Batı Denizinin)

[146] kan emicinin: Strix: tiz çığlıklar atan baykuş, puhu (kan emici ya da bir harpy olarak görüldüğünden, büyü malzemesi olarak kullanılır).

[147] tekerlek: Ixion’un yeraltında bağlandığı tekerlek.

[148] Pirene: Musalar için kutsal sayılan pınar.

[149] Medea, yeraltında sonsuz işkencelere mahkum olan, bir anlamda tanrılara başkaldıran kişileri, yardımına çağırıyor ve onlardan destek bekliyor.

[150] ey gecelerin yıldızı: Hecate’ye seslenilmektedir.

[151] Büyük ve Küçük Ayı Yıldızları.

[152] Ceres (Demeter): Yunan mitolojisinde, bereketin tanrıçası.

[153] değişik ağızlardan akıp giderken: farklı farklı kollardan denize akarken.

[154] Hyades: Atlas’ın kızları; Zeus onları yıldızlar arasına yerleştirmiştir. Taurus (Boğa) takımyıldızındaki yıldız kümesidir. Eski gökbilimcilere göre, aralarındaki en parlak beş yıldız güneşle birlikte görünürse yağmur yağacağını işaretidir.

[155] Typhon: Gaea ile Tartarus’un en küçük oğlu. Yüz ejder başıyla betimlenen korkunç canavar

Zeus tarafından yakalanıp yeraltına atıldı, ama yıkıcı rüzgârların kaynağı olarak görevini sürdürdü. Cerberus, Chimera ve Hydra canavarı onun çocuklarıdır.

[156] Iovis: Iuppiter (ya da Yunan mitolojisinde, Zeus).

[157] Bu dizede Althaea'nın kişiliğinin iki farklı yönü karşılaştırılır. Çünkü Althaea erkek kardeşini öldüren oğlunun ölümüne sebep olmuştur.

[158] Harpyia: Yarı kuş, yarı kadın gövdeli canavarlar. Fırtınaların kişileştirilmiş biçimleri olarak da görülür.

[159] Zetes: Boreas'ın oğlu.

[160] Arcadia'da Stymphalus Gölü civarındaki korularda dolanan, insan yiyen kuşlar. Madeni, sivri kanatları vardır ve dışkıları zehirlidir.

[161] Argos'da, Lerna Gölündeki ininde yaşayan, sayısız başı bulunan yılan (Lerna Hydra'sı). Bu dizede, Lerna canavarının zehirli oklarından söz edilmektedir.

[162] Gürlüyorsunuz: Sunaklarda yanan ateşlerin çıkardığı güçlü sese gönderme yapılmaktadır; taburelerimi: Medea, kendisine hayırlı haberler vereceğine inandığı tanrıçanın sesini işitmek üzere olduğunu hissettiriyor.

[163] Trivia: Roma mitolojisinde, Hecate'yle özdeşleştirilmiştir (kimi zaman da Artemis'le özdeşleştirilir.)

[164] Büyücülerin yurdu olarak ünlenen Thessalia'da yapılan büyülerle ayın tutulacağına inanılırdı. Bkz. Seneca, Medea, (tr. J. G. Fitch), Loeb, s. 412, dipnot: 40.

[165] Dictynna: Zeus ve Karme'nin kızı olan Brutomartis'in Creta'da (Girit) aldığı ad. Balıkçıların ve avcılarının ağlarının koruyucu tanrıçası olarak bilinir, bütün Akdeniz'de tapım görür ve Artemis'le özdeşleştirilir. Minos'un tutkulu aşkıandan kurtulmak için kaçarken denize atlamış ve balıkçıların ağına yakalanıp kurtulmuştur.

[166] Zenginliğiyle ünlü bir ticaret merkezi olan, Peloponnesus'un kuzey doğusunda yer alan bir kent.

[167] Medea'nın büyü ayininde kendinden geçerek yaptığı hareketleri içeren bu dizeler, eskiçağdaki büyüyle ilişkin ilginç bilgiler içerir.

[168] Maenas: fiarap tanrısı Bacchus'un rahibesi. Bacchus rahibeleri, tanrıların onuruna düzenlenen ayinlerinde kendinden geçerek tiz çılgınlık atar ve yarı çıplak dans ederler.

[169] Kolunu keser ve kanı sunağa akar.

[170] Perseus'un kızı Hecate'ye sesleniyor.

[171] Medea, sütannesine seslenmektedir.

[172] Creusa'ya düğün armağanı olarak verilecek bilezikten söz ediliyor.

[173] ciğerle: Metinde viscere (viscus) olarak geçen ve iç organlar, doku, derinin altındaki et anlamlarına gelen sözcük, Yunan mitolojisindeki Prometheus öyküsüne uygun olarak “ciğer” olarak çevrilmiştir.

[174] Mulciber: Vulcanus: Ateşin ve metal işçiliğinin tanrısı.

[175] Phaethon, Güneş'in oğlu olduğu için, Güneş'in soyundan gelen Medea ile akrabadır.

[176] Yüzü aslan, gövdesi keçi, kuyruğu yılan biçiminde resmedilen ateş soluyan dişi canavar.

[177] Minotaurus, yarı insan, yarı boğa biçiminde betimlenen canavar. Daedalus'un, Creta kralı Minos için yaptığı Labyrinthus'da yaşar.

[178] Medusa: Bir Gorgon olup önceleri güzel bir kadinken, Athena'ya karşı geldiği için saçları yılanla dönüştürülen canavar. Yüzüne bakanın taş kesildiği Medusa'yı Perseus öldürmüş ve başını Athena'ya armağan etmiştir. Ama Medusa'nın başı, o öldükten sonra bile korkunç gücünü korumuştur.

[179] Hesperus (Vesper): Akşam Yıldızı

[180] Medea, bir eş, bir anne, bir genç kız (yani masumlüğün simgesi) olarak üstlendiği rollerini ve doğuştan büyücü karakterini sergileyerek yaşadığı kişilik bölünmelerini bütün şiddetiyle ve çıplaklığıyla gözler önüne sermektedir. Bkz. G. Guastella, “Virgo, Coniunx, Mater: The Wrath of Seneca's Medea,” Classical Antiquity, 2001, Vol. 20, No. 2, s. 197-220.

[181] Bkz. dipnot: 180.

[182] sevgimden: Anne sevgisinden söz edilmektedir.

[183] Erinys: Öç Tanrıçası

[184] Öç tanrıçaları: Furiae.

[185] Megaera: Öç tanrıçalarından biri.

[186] Oğullarından birini öldürür.

[187] Sağ kalan oğluna sesleniyor.

[188] Öldürdüğü oğluna sesleniyor.

[189] İkinci oğlunu da öldürür.

[190] Esir (Aether): Göğün en yüksek tabakası. Bu dizede, Iason gökyüzünde Medea'nın

yaptıklarını onaylayan hiçbir tanrının olmadığını haykırır.